

Bionómia

A két-három évszázada fennálló gazdasági rend az 1960–70-es évekig kiválóan működött. Túlélte az 1929-es gazdasági válságot, a II. világháború után megteremtette a békés növekedés feltételeit, nem utolsósorban éppen a gazdasági hatékonyság harcterén nyerte meg a csatát a szocializmussal szemben. A hatékonyság most mégis ellenünk fordult: jó példa erre a munkahatékonyság folyamatos növekedése, más szóval a munkahelyek elvesztése. A három válság (ökológiai, társadalmi, gazdasági) immár összeért. Közhely, hogy paradigmaváltásra van szükség, ennek mikéntjére azonban kevés a konkrét elképzelés. E cikkben egy új gazdaságelméletet javasolunk, mint kulcsot az új paradigmához. Ezt bionómiának kereszteltük.

Ökonomizmusról és paradigmákról

What you can measure – you can improve! (Azt tudod tökéletesíteni, amit meg tudsz mérni!) – tartja az angol bölcsesség, de ha közelebbről megnézzük ezt a mondást, talán mégsem volt olyan bölcs, aki kitalálta. A tény ugyan többnyire igaz, de a jelentés könnyen módosul, imígyen: *Amit tökéletesíteni akarsz, azt először mérd meg!* Nos, egyfelől számtalan dolog létezik, amit mérhetünk, de amelyen nem feltétlenül javíthatunk. Másfelől, s ez a nagyobb baj, sok igen fontos – javítható és főképpen javítandó – dolog egyáltalán nem mérhető.

E. F. Schumacher *A kicsi szép* c. kultuszművében hat paradigma végzetes hatalmáról beszélt. Szerinte ezek (1) az evolúció, (2) a verseny, (3) az osztályharc, (4) a biologizmus, (5) a relativizmus, végül (6) a pozitivizmus. Ezek sorrendben Darwin (1,2), Marx (3), Freud (4), Einstein (5), végül Comte, Mill és Mach (6) nevéhez köthetők. Hamvas Béla 1960-ban már csak három értékrendünket és ezzel életünket elrontó paradigmáról beszél, a darwinizmusról, a freudizmusról és a marxizmusról (*Patmosz*, 1992, 71–72. o.). Keynes hasonló szellemben nyilatkozik az *Általános elmélet* zárszavában [1935], Jared Diamond pedig egyenesen az *önmagát túlélő értékrendet*, illetve a *racionálisan rossz viselkedést* jelöli meg több általa vizsgált civilizáció kihalásá-

nak vagy visszafordíthatatlan degradálódásának okaként¹.

Jelen cikk témája azonban nem a három, avagy a hat paradigma, hanem csak egy, amely ráadásul mintha nem is szerepelne a fenti listán: mégpedig az ökonomizmus.

Bármennyire is sürgetőnek hatnak tehát az ökológiai válság jelei, bármennyire azonnali beavatkozást igényelne is a gazdasági válság, bármilyen anomáliákat rejt is a mezőgazdaság vagy a jogi szabályozás, először az értékrend-, azaz paradigmaváltás rejtélyes folyamatán kell túlesnünk.

Paradigmák kormányoznak minket, a fenntartható világra való átváltás paradigmaváltás formájában fog bekövetkezni, s ezért alapvető a jó elmélet kidolgozása.

Az élet tisztelete

A *bionómia* kifejezést elvéve régóta használják a tudományban, általában a biológia vagy a genetika szinonimájaként. Tiszteletben tartva a felsorolt hagyományokat, de még inkább az ökológiai közgazdaságtan jelentős eredményeit, a bionómia új értelemben való használatára teszünk javaslatot.

A bionómiát olyan módosított közgazdaságtanként értelmezzük, amely reményeink szerint, elméleti, gazdaságfilozófiai szinten kulcsot adhat a fenntarthatatlan fejlődés kiváltó okának, az ökonomizmusnak a visszaszorításához. A *bio-* az életre, annak fejlett formáira, legfőképpen pedig az emberre és közösségeire utal, a *némein* pedig ezek fenntartására. A szó egyben utalás egy olyan ökonómiaira

„Mindig szerettem, amit csináltam...”

Tavaly Dr. Debreczeny István, az EOQ Magyar Nemzeti Bizottság, Környezetvédelmi és Fenntarthatósági Szakbizottság elnöke, a Hamburger Hungária Kft. szaktanácsadója kapta meg munkásságáért a Dr. Georg Winter-életműdíjat. A kiváló, ám igen szerény szakembert pályájáról, az őt inspiráló hatásokról, emberekről kérdeztük.

– Hogyan, honnan indult a szakmai pályája, amely végül több ágazatot is átfogott?

– Vegyész-mérnök-hallgatóként 1960-ban a Magyar Országos Söripari Vállalat ösztöndíjasa lettem, így első munkahelyemet az ipar vezetése jelölte ki a Soproni Sörgyárban. Szerencsés voltam, mert a gyár munkásigazgatója, *Szilágyi Ferenc* kiváló söripari szakember, születetten intelligens vezető volt, akit szerettem és tiszteltem a munkatársai. Én is. Később tőle kaptam az első – egy leendő vezető számára igen hasznos – tanácsokat. Példamutató volt számomra az, ahogyan például a vezetői-munkatársi kapcsolatokat kezelte.

Ifjúkoromtól kezdve szerettem nyüzsgönni, szervezni, hasznosnak lenni, és szerencsére ezt az ambíciót Sopronban is kiélhettem. Két év után a gyár termelésért és beruházásért felelős főmérnöke lettem. Bevallom őszintén, ez a munka később az első számú hobbimmá vált.

Egy másik – korábbi – szenvedélyemnek is hódolhattam a városban, nevezetesen a zenének: a Soproni Szimfonikusok felvettek soraikba. Tizenkét éven át zenélhettem ebben a nagyszerű csapatban, belülről élvezve Sopron magas zenekultúráját.

A város csodálatos környezetével a természet iránti elkötelezettségemet, szeretetemet is erősítette. Mint korábbi nemzetközi kajakozónak, vízitúrázónak hiányzott ugyan egy folyó, de sikerült áthidalni ezt a problémát: kollégáimmal együtt a Fertő tavon megalakítottuk a sörgyár vitorlászakszaksztályát.

– Mégis búcsút intett Sopronnak, mert hívta Kőbánya.

– Nem voltam még negyven, és felajánlották a Kőbányai Sörgyár gyárigazgatói posztját – erre nem lehetett nemet mondani. Elégedettek lehetek a munkámmal, mert két évre rá már az öt magyar sörgyárat összefogó Magyar Söripari Tröszt vezérigazgatója lettem. Az előregedett Kőbányai Sörgyár nagyrekonstrukciójának sikeres megszervezését és lebonyolítását

tekintem szakmai pályafutásom első kiemelkedő eredményének az 1980-as évek közepén; a másodikat, amely a környezetvédelem egyik fontos szeletét érinti, már a Dunapack Rt.-nél az 1990-es években értem el.

– Merthogy időközben iparágat váltott?

– A rendszerváltás és a privatizáció pályamódosításra készített, de megint szerencsés voltam: vezetői-szervezői tapasztalataimat a papíripar környezetvédelmi területén kamatoztathattam. Egy nemzetközileg ismert és elismert kiváló papíripari szakember, *Galli Miklós*, a Dunapack Zrt. elnök-vezérigazgatója bizalmát élvezve, és sokat tanulva tőle, munkatársaimmal újjászerveztük az évtized elején széthullott magyar hulladékpapír-begyűjtést és -piacot. Ezt a munkánkat 1994-ben az Ipar a Környezetért Alapítvány aranyéremmel ismerte el. Mindig szerettem, amit csináltam, és másokat is erre ösztönöztem.

– Mikor találkozott először a KÖVET-csapattal?

– Ez idő tájt kerültem kapcsolatba a KÖVET megalakításán munkálkodó *Tóth Gergellyel*

és *Kemény Tamással*. Nagy örömmre szolgált, hogy – cégem nevében – alapító tagja lehettem az egyesületnek.

– Kik voltak hatással a gondolkodására, kiknek a tanácsait fogadta meg?

– A söriparban eltöltött három eredményes évtized után két újabb, most már a papíriparban és a környezetvédelemben eltöltött eredményes évtized következett. Feladataimat itt is szívesen, lelkesedéssel végeztem. Ennek alapvető feltétele volt, hogy kiváló vezetőim és munkatársaim voltak, de igen sokat köszönhetek a társadalmi és civil szervezetekben dolgozó barátaimnak, elsők között *Tóth Gergelynek* és *Bodroghelyi Csabának*, akik sokat segítettek abban, hogy érdemben környezet-tudatossá váljak. A mindenkor kormánytanácsadó testületében, az Országos Környezetvédelmi Tanácsban eltöltött nyolc év meghatározó volt számomra: a *Láng István* akadémikustól, *Kerekes Sándor* professzortól és a tanács több tagjától tanultak életre szóló útravalóul szolgáltak.

– És ön kinek adja tovább a tapasztalatait?

– Két évtizeden keresztül segítettem végzős, környezetvédelmi tanulmányokat folytató egyetemi hallgatók munkáját ipari konzulensként, ami remélhetőleg a jövőt illetően is hasznosul környezetünk állapotának javulásában.

– Miből merít erőt a munkájához, ahhoz a rengeteg feladathoz, amelyet már elvégzett, illetve amely még ön előtt áll?

– Hogy miből merítek energiát a munkámhoz? Hát a sikeresen elvégzett feladataimból, a családom, a vezetőim, a munkatársaim, a kollégáim, a barátaim bizalmából és biztatásából, a fiatalok érdeklődéséből, lelkesedéséből, valamint az örök optimizmusomból.

Tartalom

Emberi tényező: Dr. Debreczeny István	2. oldal
TovábbLépések	3. oldal
Boldogság–gazda(g)ság	6. oldal
Helyi közösségek saját lábakon Mészáros Zsuzsa közösségfejlesztő	8. oldal
Városi lábnyomok térben és időben	10. oldal
Néhányan győztek, de mindenki nyert CSR Piac 2013	12. oldal
Újabb irodák léptek a zöldülés útjára	14. oldal
Új KÖVET-tagok	14. oldal
Átadták az Ostorházi Kft. új Bevonattechnikai Centrumát	14. oldal
Céglátogatás a MOL százhalombattai finomítójában	15. oldal
Új KÖVET-munkatársak	15. oldal
Az Audi és az alumínium	16. oldal
Nyolc vallás a jövőért	17. oldal
Jogsabályok	18. oldal

Impresszum

A **Lépések a fenntarthatóság felé** c. szaklap negyedévente jelenik meg a KÖVET és a TTMK (Tisztább Termelés Magyarországi Központja) szerkesztésében. A cikkek a szerkesztőség jóváhagyásával és a forrás megjelölésével szabadon közzétehető. Várjuk észrevételeit, közleményeiket a KÖVET címére.

A **KÖVET Egyesület** a környezettudatos és társadalmilag felelős szervezeti működést segítő nonprofit, független szervezet, amely az INEM, a CSR Europe és a Global Footprint Network nemzetközi hálózatának tagja. H-1068 Budapest, Dózsa György út 86/B | +36 1 473 2290 | info@kovet.hu | www.kovet.hu

A **TTMK** a UNIDO/UNEP által kezdeményezett tisztább termelési központok nemzetközi hálózatának tagja, amelynek célja a megelőző környezetvédelem magyarországi elterjesztése. H-1093 Budapest, Fővám tér 8. | +36 1 482 5251 | ttmk@uni-corvinus.hu | http://hpcp.uni-corvinus.hu

Főszerkesztő: Bognár Károly (KÖVET)
Felelős szerkesztő: Csizmadia Edit (KÖVET)
Szerkesztő: Széchy Anna (TTMK)
Tördelő: Krauter Tamás
Nyomda: Folprint – A ZÖLD nyomda

A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes, régebbi számai letölthetők a KÖVET honlapján:
www.kovet.hu/tudasbazis/lepesek-szaklap

A kiadvány anyaga Cyclus Offszet papír, mely újrahasznosított hulladékpapírból, klórszármazékok és optikai fehérítő felhasználása nélkül készült.

Megjelenik 1000 példányban.
ISSN 1786-9536

TovábbLépések

Ha nem is minden elemében új, de megújulóban lévő újságot tart kezében a Tisztelt Olvasó: a Lépések lépésenként változik meg. A mostani lapszámban tartalmi változtatásokat hajtottunk végre, a következőben már formaiakat is fogunk. Mit és miért? Kezdjük talán az utóbbi kérdésre adott válasszal: senkinek és semminek nem árt, ha időnként megújul, felfrissül, új lendületet vesz. A Lépések 2005-ben, tehát nyolc éve nyerte el mostani tartalmát és formáját. Azóta sokat változott a világ, és sokat változtunk mi magunk is. Új gondolataink, elképzeléseink támadtak, amelyeket szeretnénk megosztani olvasóinkkal. Rögtön itt van például a bionómia, a kimunkálás alatt álló új közgazdaságtan, amely talán a kulcs lehet egy új, szebb, igazságosabb világ kapujához. A rovat gazdája a téma avatott kutatója és névadója, a Pannon Egyetem Georgikon Karának docense, a KÖVET főtítkára, *Tóth Gergely*. Olyan eszméket, elméleteket, intuíciónkat igyekszünk megosztani önökkel ezeken a hasábkokon, amelyek megtermékenyítőleg hathatnak gondolataikra akár a saját jövőnk, akár a vállalatuk jövőjének tervezésekor.

A GDP-ről mint a jólét indikátoráról egyre szélesebb körben derül ki, hogy mennyire egyoldalú és „felelőtlen” mutató. Számomra az egyik legaggasztóbb tulajdonsága, hogy nincs felső határa, azaz a növekedést végtelennek feltételezi. Ma már egyre többen javasolják, hogy a GDP helyett vagy mellett jelenjen meg egy olyan mutató is a gazdasági teljesítmények mérésére, amely e teljesítmények korlátairól is tartalmaz információt. Ez lehet az ökolábnym. Eljött tehát az ideje annak, hogy behatódobban foglalkozunk lapunkban ezzel a témával. Az Ökolábnym rovatot *Szigeti Cecília*, a győri Széchenyi István Egyetem adjunktusa, az ökolábnym-kutatás egyik kiemelkedő hazai szakértője tartja biztos kézben.

Lényegesen többet fogunk foglalkozni újságunkban azzal a kérdéssel, hogy mi az ember célja ebben a világban. Nem gondoljuk ugyanis, hogy a minden határon túlmenő fogyasztás lenne az. Ezzel szemben úgy véljük, valamiféle szellemi-lelki-anyagi egyensúlyra – amit talán boldogságnak lehetne nevezni – törekszik tudattalanul is az ember. A Boldogság – gazda(g)ság rovat gondozására egy fiatal „boldogságkutatót”, *Takács Dávidot*, a Budapesti Gazdasági Főiskola Zalaegerszegen alkotó és oktató docensét kértük fel. Bízunk abban, hogy az ő szellemi irányítása alatt olvasóink számára is kiderül, mennyire összetett fogalom a „tudományos” boldogság, s mennyire nem keverendő össze a hétköznapi értelemben vett rokonával.

A fenti három – a rovatvezetők személyéből, hivatásából következően – elvontabb rovat vezetőinek feladata, hogy tudományos, de azért a „nem tudós” emberek számára is érthető cikkeket gyűjtsenek be a témájukban, nemcsak már befutott kutatóktól, hanem PhD-hallgatóktól, sőt egyetemi-főiskolai diákoktól is.

Az említetteken túl további hét szekcióban adunk konkrét, gyakorlatiasabb információkat Tisztelt Olvasóinknak. A KÖVET CSR-szakértője, *Győri Zsuzsanna* által vezetett Szemle rovatban a fenntarthatósághoz kapcsolódó filmekről, szakkönyvekről, kutatásokról, új trendekről számolunk be, míg az általam felügyelt Vállalati esetek szekcióban hazai és külföldi vállalatok felelős jó gyakorlatait tesszük közzé.

Jól bevált rovatainkat (Másért vállalkozó?, Emberi tényező, KÖVET-hírek, Jogsabályok) megtartjuk, és kiegészítjük azokat egy a projektjeinkről számot adó résszel. Az említett szekciók gondozását részben régi szakmai partnerünknek, a Tisztább Termelés Magyarországi Központjának munkatársaira, részben pedig *Csizmadia Edit* kolléganőmre bízuk.

Mostantól tehát tíz állandó rovatban osztjuk meg gondolatainkat és az általunk fontosnak tartott információkat önökkel (időnként azonban előfordulhat, hogy az egyik rovat teret nyer a másik rovására). Ez a Lépések átalakításának első fázisa. A másodikban, előreláthatóan a nyár folyamán, a forma fog változni. A végső célunk az, hogy egy a tudományos és a hétköznapi berkekben egyaránt elfogadott, informatív, olvasmányos, előremutató kiadványt adjunk negyedévente Tisztelt Olvasóink kezébe.

Bognár Károly, főszerkesztő, KÖVET Egyesület

(közgazdaságtanra), amely figyelembe veszi az élet törvényeit, és az élet szolgálatát tekinti fő feladatának, nem pedig termelési tényezőnek tekinti az élet megnyilvánulásait, közöttük az embert. A *bionómia* az élet és az élővilág törvényeinek gondos tanulmányozásán alapuló új közgazdaságtan, amelynek célja az élet – kiemelten az emberi közösségek – szolgálata.

A bionómia alapelvei és modellje

A korábbi alternatív közgazdasági elméletek alkotóitól eltérően meggyőződésünk, hogy nem érhetünk el számottevő eredményt, ha a jelenlegi paradigma hiányosságait próbáljuk szórványosan kiigazítani (pl. internalizálni a külső gazdasági hatásokat, bevezetni a szennyezési jogok piacát). A hatékonyság időnkénti megtagadása vagy a vállalat stabilitásának a növekedés elé helyezése idegenül hat a mai rendszerben. A kétszáz évig remekül működő repülőgépünknek nem lehet menet közben kicserélni a szárnyát, de még túl sok szegecsét sem. Ha viszont lassul a gépünk, jól tesszük, ha a lezuhanás előtt mi magunk békében a földre kormányozzuk, s közben elkezdünk építeni egy másikat, amelyik már jobban alkalmazkodik az aerodinamika időközben felfedezett összefüggéseire.²

A bionómia lényegét és a jelenleg uralgó, eltorzult gazdaságossági ideológiával való összevetését egy fához hasonlítva ábrában foglaltuk össze. Nem lehetséges az externáliák internalizálása a jelenlegi gazdasági paradigma keretein belül, hiszen ez ellentmond a szűk értelemben vett hasznosságnak. Egyedül a másik út marad tehát nyitva: a gazdasági tevékenység békés visszafogásával csökkenteni annak külső hatásait, kárait. Egyébként ugyanezt támasztja alá a fosszilis erőforrások kifo­gyásáról és az alternatív tüzelőanyagok iránti mérsékelt optimizmusról szóló minden józan előrejelzés. Itt jutunk el a fa tetjétől indulva a második szintre, amely a korlátozott növekedés helyénvalóságára figyelmeztet. A gazdasági szereplőknek és a nemzetgazdaságoknak is meg kell tanulniuk az „abszolút számok tiszteletét”, azaz a megtelt Földön már csak akkor lehetséges a nyomorultak felemelkedése, ha a gazdagok békés egyensúlyra törekkenek.

A GDP egyeduralma helyett nem módosított GDP-t javasolunk, hanem egy máso-

dik fő indikátort, az ökolábnymot. Múltán rossznak tartjuk az olyan vállalatot, amely tőkéjének feléléséből szerez bevételet, a pénzügyi eredmény nem lehet tehát a gazdaság egyedüli mutatója. Az ökolábnym jelenleg a legkidolgozottabb és legszélesebb körben elismert mérőszám, amely a természeti tőke használatát mutatja, termékeny földterületben kifejezve.

A bionómia a lokalizációt támogatja, a korlátozott szakosodás előnyeinek kiemelése mellett. Nem gondolkozunk új-

Ökonómizmus vs. bionómia

ból helyi, bezárkózott, teljesen magukra utalt gazdaságokban, de mindenképpen a globalizációs folyamat megfordulásával számolunk. Egy erőforrásokban szűkös világban a pénz mint felhalmozási eszköz veszít jelentőségéből, azaz relatíve erősödik az eredeti funkciója, csereeszköz volta. Míg a globális, kamatokkal terhelt pénz elűzletiesíti, azaz elszemélyteleníti az emberi kapcsolatokat, addig a helyi pénzrendszerek erősítik az összetartást, a kooperációt. A lokalizáció korában a gazdálkodók nem absztrakt, árucikkek szerint tagozódó nemzetközi piacon akarnak az első lenni, hanem helyi, regionálisan és társadalmilag tagozódó piacokat kívánnak ellátni a szükséges anyagi javakkal. Ennek kulcsszereplője a nyereséges, de nem nyereségközpontú vállalat, a valóban felelős vállalat.

A gazdaság egyéni szereplője az ember, akit ezentúl újra embernek s nem fogyasztónak vagy emberi erőforrásnak hívunk. Ezzel el is jutottunk a fa gyökeréhez, amely az emberképünk. Az önhasznát

néző, de ezzel – a láthatatlan kéz csodája miatt – a társadalom javát is szolgáló homo oeconomicus kudarcot vallott. Az újkorban a történelem folyamán először élhettünk totálisan egoistaként azzal az ideológiával, hogy ezzel szolgáljuk a legjobban a köz javát. Pontosan az ilyen fajta gondolkodás intézményesülése idézte elő a pénzügyi válságot a valóságtól elszakadt származtatott értékpapírok, a derivatívák korlátlan terjedése által. Az új gazdaságfilozófia középpontjában (gyökerénél) az önző, rossz ember helyett az Isten képére teremtetett, azaz eredendően jó ember áll. τέλειος (téleiosz) tökéletest, tökéletességre törekvőt jelent, ami a τέλος (telosz), cél, végcél szóból ered. „Az az ember tökéletes, aki 'céljára irányul', célja felé tart és halad.” (Dér Katalin [2008]) Szélesebb értelemben véve, a bionómia modelljének gyökere a személy, a szabad és egyedi, egyetlen lényeges tulajdonságával sem modellezhető ember.

A háromság megtörése

Meglátásunk szerint a jelenlegi paradigma logikája legjobban a *hatékonyság–versenyképesség–növekedés* hármásán keresztül írható le. Gazdasági szereplőként fokozzuk egyéni hatékonyságunkat, amit önmagában való jónak tekintünk, ettől versenyképesebbek leszünk, ami végső soron növekedést eredményez. Sokan bizonyították, hogy ez a logika nem vezet jóra, ám a világgazdasági válság kezdete óta kimondhatjuk, hogy immár nem is működik. A békés átmenethez elengedhetetlen az ökonómizmus hármasságának felcserélése korszerűbb értékekkel.

1. *Gazdasági növekedés helyett békés egyensúly*
A korlátlanul látszó közlegelő világában mindenki képes volt a növekedésre, és az egyéni haszon növelése vagy csökkentése ugyanilyen változást okozott a köz hasznában. Vilfredo Pareto, akinek társadalmi egyensúlyát ma is ideálisnak tekintjük, nem foglalkozott a gazdaság eloszlásával, nem tartotta rossznak a szegények és gazdagok közötti lényeges különbségeket. Napjainkban azonban már számít, hogy ki gazdag és ki szegény, a jobb, igazságosabb állapot felé való előrelépést ugyanis a szegények mérsékelt gazdagodása s a gazdagok további növekedésének megállítás.

2. Verseny helyett együttműködés

Tekintetünket másodszor is a természetre vetve azt láthatjuk, hogy ott nem kizárólag a korlátlan verseny van jelen, sőt a természet kismértékű versenyből és nagymértékű kooperációból áll. Helyi szinten ugyan zajlik a versengés, ám csak az idő kis részében, s a territóriumok átlépése nélkül. Konrad Lorenz Nobel-díjas etológus ezt kiválóan kimutatta az *Ember voltunk hanyatlása* című könyvében [2002]. A gazdaságban választhatunk, hogy világméretű szabad kereskedelemmel egy óriási versenyben akarunk indulni, vagy megelégszünk a helyi versennyel. Minél több kicsi, korlátozott verseny van, annál több a nyertes, annál többen élnek meg a gazdaságból.

3. Hatékonyság helyett hatásosság

A hatékonyság rövid távú és általában egyéni szempontból felfogott optimalizálás, míg a hatásosság rendszerszemléletű és hosszú távú. A folyó kényszerítő erő híján lustán kanyarog, a gazdaságosságra törekvő folyószabályzó ember levágja a kanyarulatokat, kiegyenesíti az utat. A természet díszít (Pál László [2008]), ami látszólag pazarlás, valójában azonban egy stabilabb, fenntarthatóbb rendszert épít.

A ma elfogadott biológiai elméletek szerint a többsejtű szervezetek sejtjei lemondanak egyéni hasznuk (hatékonyságuk) egy ré-

szeről, hogy a szervezet összességében a leghatásosabb legyen.

A bionómia elméletének megalkotásában a következő lépés egy olyan konzisztens modell kidolgozása, amely továbbmegy a „hatékonyság helyett nem hatékonyság” egyszerű tagadásánál. Semmire sem jelent ugyanis megoldást egy adott érték tagadása, azaz például a növekedés helyett nem elég a nem növekedés, *degrowth* (Latouche [2006]) vagy a nulla növekedés, *zero growth* (Daly [1991]) kitűzése. Hiszen számos olyan terület van még a világon, ahol fontos a növekedés, és egyet jelent az emberek nyomorból való kiemelésével. Ezért az egydimenziós modell helyett (pl. hatékonyság: jó, hatékonyságtalanság: rossz) egy háromdimenziókat javasolunk. Ezzel megkülönböztethető lenne például a jó és a rossz növekedés!

Hivatkozások:

- Daly, H. [1991]: *Steady-State Economics*, 2nd edition. Washington D.C., Island Press
- Dér Katalin [2008]: *A zsoldárok világ*. Budapest, Mária Rádió Kiadó
- Diamond, J. [2007]: *Összeomlás – Tanulságok a társadalmak továbbéléséhez*. Budapest, Typotex Kiadó
- Hamvas Béla [1992]: *Patmosz – 1. rész*. Életünk könyvek, Szombathely
- Latouche, S. [2006]: *Le pari de la décroissance*. Fayard
- Lorenz, K. [2002]: *Ember voltunk hanyatlása*. Budapest, Cartaphilus Kiadó

Pál László–Tóth Gergely [2009]: *Bionómia: A gazdálkodó közösség megújításának biológiai alapjai*. L. Georgikon Napok – A konferencia előadásainak összefoglalói, Georgikon, Keszthely, 116. o.

Schumacher, E. F. [1991]: *A kicsi szép*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó

Weber, M. [1920]: *Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus*. Area Verlags

Jegyzetek:

- 1 Az *Összeomlás* c. könyv *A nagyvállalatok és a környezet: ahány ház, annyi szokás* c. 15. fejezetében (471–472. o.) írja le a bányászat korai, a letelepedést államilag ösztönző időszakában kialakult értékeit, vállalati kultúráját, ami végül önmagát túlélt értékrenddé vált (pl. nem törődnek az általuk okozott tájsebek regenerálásával, a kitermelés során keletkező töménytelen szennyező anyaggal). „Ennyit a gazdasági okokról; most lássuk a mellékelt felsorakozó pszichológiaiakat, közelebbről az ércbányászat történetileg kialakult belső szemléletét és vállalati kultúráját. Az Amerikai Egyesült Államokban – hasonlóan Dél-Afrikához és Ausztráliához – a kormány kezdetől kiemelten támogatta ezt az ágazatot azon az alapon, hogy a lakatlan Nyugat betelepítését elősegíti. Így a bányászat nemcsak üzletnek számított, hanem valamiféle hazafias misszió is, és képviselői beleélhették magukat abba a meggyőződésbe, hogy emiatt másokkal szemben előjogaik vannak. (Visszaköszön az érvényességét túlélő értékrend problémája, ugye?)”
- 2 A hasonlatot, bár nem ebben az értelemben, tudomásom szerint először Daniel Quinn használta az *Izmael* c. könyvében, amely fenntarthatósági regényből hamar kultuszművé vált.

**dr. Tóth Gergely, főtktár /
KÖVET Egyesület**

Boldogság–gazda(g)ság

Azért választottuk a fenti szópárt a most induló rovat címéül, mert a boldogságot tartjuk legfőbb kincsünknek, legfőbb gazdagságunknak, az emberi élet végső céljának. Azt is gondoljuk ugyanakkor, hogy jelenlegi gazdasági berendezkedésünk középpontjában nem a boldogság áll, hanem a gazdasági növekedés. Mai gazdaságunk aligha hozza meg a tömeges boldogságot, sőt azt kell mondanunk, a növekedésorientált gazdaság a legfőbb akadály a boldogságunknak. Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel foglalkozunk ebben a rovatban, amelynek fő célja a fenntarthatóság és az azzal kéz a kézben járó boldogság ügyének előmozdítása.

Keynes [1930] a következőket írja ezzel kapcsolatosan: „Az ember a teremtés óta először kényszerül szembenézni igazi és örök problémájával...” Másutt pedig megkérdezi, hogy „nem kell-e tartanunk valamiféle általános – mai szóhasználatból élve – idegösszeomlástól”. Tovább olvasva világossá válik, az a bizonyos nagy probléma nem más, mint hogy az ember „hogyan használja az égető gazdasági gondoktól való szabadságát, mit kezdjen a szabad idejével, amelyet a tudomány és a kamatos kamat fog megteremteni számára, s miképpen éljen bölcsen, békességben és jól”.

Az idegösszeomlásról pedig ugyanebben a művében azt írja Keynes, hogy „kezd megszokottá válni ama szerencsétlen, anyagi jólétben élő angol és amerikai feleségek körében, akiket gazdagságuk megfosztott hagyományos feladataiktól és elfoglaltságaiktól, és akiknek a gazdasági szükségszerűség híján nem elég szórakoztató a főzés és a takarítás, és nem is képesek más, szórakoztatóbb tevékenységet találni”.

Keynes a kapitalista rendszer jövőjéről elmélkedik az említett írásban. Milyen érdekes, hogy hasonló következtetést a szocialista rendszer berkeiben is találhatunk! Az efféle intelmek mindig eszembe juttatják a *Forró szél* című jugoszláv filmsorozatot, amelynek utolsó részében a magát kereső s végre révbe érő hős, Surda fiának születésnapját ünnepli a díszes vendégserreg. Bob, Surda komája sakkot ajándékozik az ifjúnak, mondván, hogy a jövő legnagyobb problémája a szabad idő, illetve annak eltöltése lesz.

Talán megmosolyogtatónak találjuk a fentieket, attól tartok azonban, hogy nagyon is helyénvalók az ilyen figyelmeztetések. Valamelyest hasonló az üzenete

Scitovsky Tibor [1992] *Az örömtelen gazdaság* című művének, amelyben a szerző voltaképpen a kényelemre való törekvést kárhóztatja az olyan tevékenységekkel szemben, amelyek kihívást jelentenek az ember fizikuma vagy elméje számára, s ezáltal örömet biztosítanak neki.

Egy másik írásában Scitovsky [2000] kifejti, milyen veszélyekkel jár az, ha az ember nem rendelkezik a szabad idő kultúrárt, értelmes eltöltésének képességével. Ennek hiánya könnyen unalomhoz vezet,

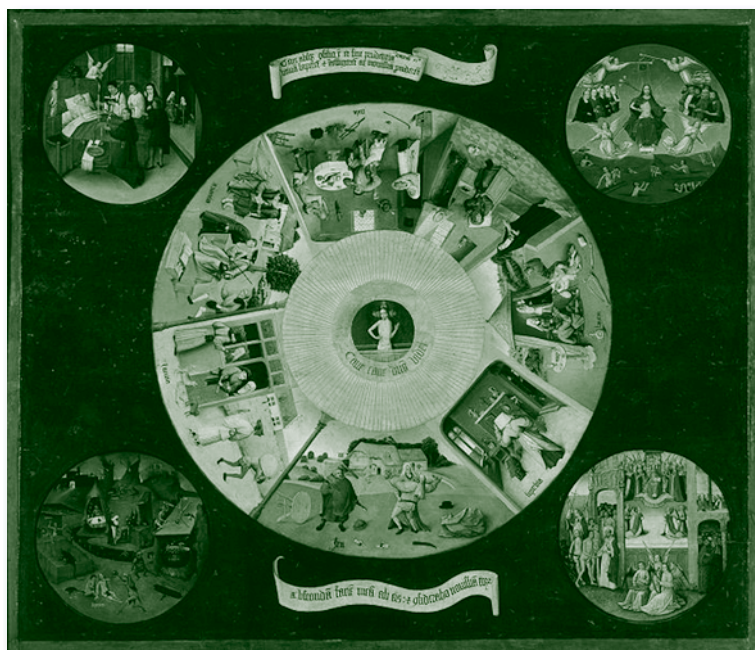
nem tudtak, nem tudtunk mit kezdeni. A gond nem a szabad idő kapcsán érhető tetten, hanem ott, hogy az anyagi gazdagság elégséges szintjét elérve, nem álltunk le a gazdasági növekedéssel. Holott, mint John Stuart Mill írja, „kisebb-nagyobb eltérésekkel, de bizonyára minden közgazdász mindig is úgy vélte, hogy az anyagi gazdagság növekedése nem határtalan: az úgynevezett növekedési szakasz után jön a stacioner állapot”.

Persze nem kell neves közgazdásznak lenni ahhoz, hogy megállapítsuk: a gazdasági növekedés nem lehet örök. Hiszen a gazdaság, az anyagi gazdagság csak eszköz, de nem az emberi élet célja. Konrad Lorenz [1973] azonban azt mondhatjuk, hogy felcseréltük a célt és az eszközt, azaz a boldogságot, minden emberi cselekedet végső célját és a gazdasági tevékenységet, amely a túlélésünkhöz szükséges eszközöket kell(ene), hogy biztosítsa.

„Az utilitarizmus tévedése az eszköz felcserélése a céllal.”

A fő gond tehát valamiféle váltásnak a hiánya. Az anyagi gazdagság bizonyos szintje

után más célokra kellene összpontosítanunk. Nyilvánvaló, hogy a fejlett gazdaságok – még ha sokkal szerényebb színvonalon is, például korunk egyes műszaki vívmányai nélkül – képesek volnának ellátni a lakosságukat elegendő élelmiszerrel, lakással, ruhával, megfelelő egészségügyi szolgáltatásokkal stb.; ráadásul úgy, hogy az embereknek sokkal több szabad idejük volna. Ma viszont az emberek többsége idejének nagy részét tulajdonképpen fölösleges termékek gyártására fordítja pusztán azért, hogy munkája, sőt pihenése során ezeket használhassa.

amelynek levezetése akár romboló cselekedetekbe is torkolthat. Ezért szorgalmazta Scitovsky az iskolai oktatásban a (tantárgyak szokásos humán-reál felosztása szerint) – a reál tárgyakhoz képest elhanyagolt – humán tárgyak ügyének felkarolását.

Keynes tévedett – de nem a lényegét illetően. Az idézett írásban azt taglalja, mi lesz velünk, ha elérkezik a „Kánaán”. A világ gazdaságilag fejlett részének már egy ideje elérkezett (korábban is, mint ahogyan azt Keynes jósolta). A nagy jóléttel azonban

Ahelyett, hogy azzal foglalkozhatnának, ami valóban fontos: egymással, saját magukkal és az élet értelmével.

Kenneth Galbraith [1999] a következő mondatokkal fejezi be *The Affluent Society* (A bőség társadalma) című művét: „Berendezni egy üres szobát bútorokkal, egy dolog. Folytatni azt, és telezsúfolni, míg le nem szakad a padló, egészen más dolog. Ha képtelenek leszünk (mindenki számára) elegendő terméket előállítani, csak az emberiség régi és fájdalmas szerencsétlensége folytatódik. Ám ha szem elől tévesztjük azt, amit már megoldottunk, és nem vagyunk képesek továbblépni a következő feladathoz, az éppen ilyen tragikus volna.”

Ami még inkább visszássá teszi a dolgot, az a gazdasági fejlődés oly mérvű egyenlensége, hogy míg a világ jelentős része pazarol, addig egy másik, ugyancsak jelentős része éhez. Gyulai Iván [2012] a következőképpen foglalja ezt össze: miközben „a népesség hetede éhez, legalább az ötöde nélkülöz, addig a leggazdagabb ötöde alig ha igazolható luxusigényeit elégíti ki.”

Joggal kérdezheti a kedves olvasó, hogy vajon miért nem következett már be az említett váltás. A kérdés meglehetősen összetett, de van itt egy nagyon fontos tényező. Ugyancsak Keynes [1930] írja:

„Még legalább további száz évig el kell hitetnünk magunkkal és mindenivel, hogy ami jó, az gonosz, és ami gonosz, az jó, mert a gonosz hasznos, és a jó nem az. A kapzsiság, az uzsora és a gyanakvás legyenek még egy kis ideig az isteneink.”

Miről is van itt szó? Arról, amit Botos Katalin jóval egyértelműbben úgy fogalmazott meg hozzászólásában egy konferencián, hogy a keresztény tanítások szerinti hét főbűn mindegyike tulajdonképpen ser-

kenti a gazdasági növekedést. (Gondoljuk meg: kevélység, fősvénység, torkosság, irigység, harag, bujaság, jóra való restség!) Tóth Gergely [2012] szavaival élve: annak idején a gazdasági növekedés érdekében félretettük az erkölcsöket. A felvilágosodás, Helvetius, illetve Adam Smith egyik legfontosabb gondolata, hogy az ember eredendően önző, önzésével azonban a köz javát szolgálja. Így lesz a magánvétekből közhaszon (Mandeville [1969]):

... millió szegénynek munkát adott a fényűzés, s gógtól nyert élelmet nem kevés. Irigység, hívság, karba kart, fellendítették az ipart, s az állhatatlanság hibája ételbe, bútorba s ruhába, e nevetséges gyengeség lett hajtója a kereskedésnek.

„Az ember gazdasági tevékenységének fő motívuma az önző érdek. De saját érdekeit csak úgy követheti, hogyha más embereknek szolgálatot végez, vagyis saját munkáját vagy munkatermékét kínálja nekik cserére. Így fejlődik ki a munkamegosztás. Az emberek segítenek egymáson, és ezzel egyidejűleg elősegítik a társadalom fejlődését, habár mindegyikük egoista, és csak a saját érdekeivel törődik. Az embereknek az a természetes törekvése, hogy megjavítsák saját anyagi helyzetüket olyan hatalmas ösztönző, amelyet ha szabadon hagynak érvényesülni, önmaga képes biztosítani a társadalom jólétét” (Anyikin [1978]). Vagy ahogy a klasszikus mondja (Smith [1992]): „Ebédünket nem a mézszáros, a sörfőző vagy a pék jóakarától várjuk, hanem attól, hogy ezek a saját érdekeiket tartják szem előtt. Nem emberies-

ségükhöz, hanem önszeretetükhöz fordulunk, és sohasem a magunk szükségéről, hanem a rájuk váró előnyökről beszélünk nekik.”

Tóth Gergely [2012] szerint azonban az erkölcsöket nem lehet időlegesen félretenni, csak örökre. Ezt a megállapítást annyiban finomítanám, hogy sokkal könnyebb félretenni az erkölcsöket, mint visszavenni, újraalkotni azokat.

dr. Takács Dávid, docens / Budapesti Gazdasági Főiskola, Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg

Hivatkozások:

- Anyikin, A. V. [1978]: *Egy tudomány ifjúkora*. Budapest, Kossuth Kiadó, 209–210. o.
- Galbraith, K. [1999]: *The Affluent Society*. London: Penguin Books, 260. old.
- Gyulai Iván [2012]: *A fenntartható fejlődés*. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Miskolc, 1. o.
- Keynes, J. M. [1930]: *The Economic Possibilities for Our Grandchildren*. In: *Essays in Persuasion*. The Collected Writings of John Maynard Keynes. Vol. IX. London, Macmillan for the Royal Economic Society, 321–332. o.
- Lorenz, K. [2001]: *A civilizált emberiség nyolc halálos bűne*. Budapest, Cartaphilus Kiadó, 38. old.
- Mandeville, B. [1969]: *A méhek meséje, avagy magánvétek – közhaszon*. Budapest, Magyar Helikon, 13. o.
- Mill, J. S.: *The Principles of Political Economy*. Book 4, Chapter 6 <http://socserv2.socsci.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3ll3/mill/prin/book4/bk4ch06>
- Scitovsky Tibor [1990]: *Az örömtelen gazdaság*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- Scitovsky Tibor [2000]: *Az analom – miből fakad és hová vezet*. In: Daubner et al. [2002]: *Kultúra-gazdaságtani tanulmányok*. Aula Kiadó, Budapest
- Smith, A. [1992]: *A nemzetek gazdagsága*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 24. o.
- Tóth Gergely [2012]: *Élet az ökonomizmus után*. Előadás a 2012 – A Morális Változás Kezdeté elnevezésű konferencián. Keszthely, 2012. március 20.

Mennyit költünk a világ boldogabbik felén – mennyiért lehetne segíteni a világ boldogtalanabb felén?

Termék	Éves kiadás	Közcél	Szükséges többlet-befektetés
Kozmetikumok	19 Mrd USD	Terhességi és szülési ellátás minden nőnek	12 Mrd USD
Állateledel (Európa, USA)	17 Mrd USD	Éhség és rosszul-tápláltság felszámolása	19 Mrd USD
Parfümök	15 Mrd USD	Írástudatlanság felszámolása	5 Mrd USD
Tengerentúli utazások	14 Mrd USD	Tiszta ivóvíz mindenkinek	10 Mrd USD
Fagyalt, jégkrém Európában	11 Mrd USD	Minden gyerek beoltása	1,3 Mrd USD

Forrás: A Világ helyzete [2004], 10. o.

Helyi közösségek saját lábakon

Beszélgetés Mészáros Zsuzsa közösségfejlesztővel

A közelmúltban egy projekt kapcsán Kunbábonyban jártunk. Itt találkoztunk Mészáros Zsuzsa közösségfejlesztővel, aki mély benyomást tett ránk: mindig jó ilyen elkötelezett emberrel kapcsolatba kerülni. Vele beszélgettünk arról, hogyan tudnak segíteni magukon a hátrányos helyzetben lévő helyi közösségek.

– Mit jelent a közösségi gazdaságfejlesztés?

– A közösség úgy csoportosítja, használja fel a saját erőforrásait, hogy abból a lehető legmagasabb jólétet tudja kihozni a tagjai számára. Arra törekszik, hogy a belső forrásokat megtartsa, a külsőket pedig bevonza. Ez utóbbiakat azonban csak olyan mértékig, hogy az a saját céljait ne befolyásolja, azoktól ne térítse el, hanem éppen ellenkezőleg, azok elérését szolgálja.

Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a közösség (amely a baráti körtől a kistérségi megközelítésekig, a térségi megoldásoktól a városi szomszédságokig terjed) megvizsgálja, milyen problémákkal kell szembenéznie. Nincs munkájuk, pénzük, ennivalójuk az embereknek? Nem megfelelők a lakáskörülményeik, esetleg máshol, máshogyan szeretnének élni? Hiányzik az infrastruktúra, rossz a közlekedés? A gyerekek elszigeteltek, nincs közösségi élményük, nem szeretnek az adott helyen élni? És így tovább. Ezt követően felméri, milyen erőforrások állnak rendelkezésükre a változtatáshoz. Majd nagyon sok beszélgetés, ötletelés, tervezés után eldöntik, hogy konkrétan mit tegyenek a változások előmozdítása érdekében. Mindeközben többféle közösségi tevékenységet végeznek, amelyek során összecsiszolódnak, közös értékrendet alakítanak ki, megismerik egymás erősségeit, gyengeségeit. A végeredmény gyakran egy civil szervezet, szövetkezet, partnerség.

– Ez konkrétan milyen formákat ölthet?

– Léteznek önfenntartó települések, ökol falvak, helyi pénzrendszerek, szívességbankok, KÖR-ök (Közösségi Önségítő Rendszer),

civil szervezetek, szövetkezetek. Az adott közösség dönt arról, hogy számára melyik forma a legmegfelelőbb. Vannak, akik önellátásra, közös gazdálkodásra törekcszenek, mások azt tartják fontosnak, hogy munkahelyeket hozzanak létre, megint mások az emberek közötti cserét kívánják erősíteni. Egyes közösségek csak a saját tagjaiknak próbálnak segíteni, mások a helyi társadalom egészében gondolkodnak. Nagyon széles a paletta.

– Hogyan kapcsolódik a közösségi gazdaságfejlesztés a fenntarthatósághoz?

– A közösségi gazdaságfejlesztés célja, hogy társadalmi és környezeti szempontból fenntartható folyamatokat, dolgokat

a közösségi gazdaságfejlesztésnek gyakran témája az ökológiai gazdálkodás, az alternatív, természetes energiák használata, a hulladékcsökkentés és -újrahasznosítás, a helyben megtermelt termények feldolgozása, a kézművesség stb.

– Mit lehet tenni ott, ahol magas munkanélküliség, nagy szegénység, leszakadás jellemzi a vidéket? Vannak még tartalékok?

– Tartalék csakis az emberekben és az együttműködésben van. Ez utóbbi egyáltalán nincs kihasználva, tehát itt bőven van még tere a fejlődésnek. Amihez egyedül kevés egy ember, azt többen, összefogva meg tudják oldani. Különösen fontos lenne a különböző társadalmi csoportok – főként az erőforrással jobban ellátottak – összefogása annak érdekében, hogy a kevesebbel rendelkezőket jövedelemhez, munkához juttassák. A tenni akarást, a bizalmat fel kell éleszteni/építeni. Az emberek kezdeményezőkézsége számottevően csökkent, magukban, egymásban és az intézményrendszerben sem bíznak. A közös tevékenységek megteremtik azt az élményt, hogy érdemes tenni valamit, annak eredménye van, és mindenkiben sejlik valami értékes a többiek számára is.

hozzon létre. Ennek az a titka, hogy a közösség maga hozza meg a döntéseit, maga rendelkezzen a források felett, vegye figyelembe minden érintett szempontjait, és maguk az érintettek legyenek a folyamat „tulajdonosai”. Környezeti szempontból pedig olyan tevékenység kialakítása a cél, amely megőrzi és javítja a környezet állapotát, csak annyit vesz el, amennyire szükség van, és azt is pótolja. Ennek megfelelően

– Miképpen lehet aktivizálni a helyi kis-közösségeket?

– A hátrányos helyzetű térségek egyik jellemzője, hogy nincsenek közösségek, vagy azok csak kevesek számára hozzáférhetők. Először is meg kell szólítani az embereket, meg kell hallgatni őket, beszélgetni kell velük. Ezt követően lehet közös eszmecseréket szervezni, amelyek során a problémák,

a nehézségek nyilvánossá válnak, s közösen lehet keresni a megoldásukat. Kiderül, milyen tudás, tapasztalat és források állnak rendelkezésre helyben, s mit kell esetleg kívülről bevonni. Az emberek mindeközben más oldalról is megismerik egymást, előkerülnek a „rejtett” tartalékok, elkezdik segíteni a másikat. Ez egy lassú folyamat, segítőkre van szükség, akik addig maradnak a közösséggel, amíg annak szüksége van rájuk.

– Hogyan alakult meg az Adacs-Bábonyi Szociális Szövetkezet, és mik a céljai?

– A szövetkezet-ről már több évvel az alapítása előtt elkezdtünk beszélgetni. Latolgattuk a lehetőségeket, sok embert megszólítottunk, néhány dolgot közösen kipróbáltunk. Végül maradt egy erős mag, amelyik úgy gondolta, akkor is érdemes megalapítani a szövetkezetet, ha az adott pillanatban nem tudjuk

pontosan, hogy mivel fogunk majd foglalkozni a jövőben. Mivel a résztvevők egy részének már nem volt munkahelye, vagy ha volt is, számítani lehetett arra, hogy belátható időn belül megszűnik, úgy gondoltuk, mindenképpen elébe kell mennünk az egyre súlyosabbá váló problémáknak. Abból indultunk ki, hogy mihez értenek a tagok, milyen kapcsolati hálójával rendelkezünk, kik lehetnek a partnereink, és mi az, amire szükség van helyben. A szövetkezetet végül 2011 áprilisában alapítottuk meg.

Hosszú távon az a legfőbb célunk, hogy a munkanélküli és a munkaerőpiacon valamilyen szempontból hátrányt szenvedő tagjaink számára munkalehetőséget és jövedelmet biztosítsunk. Emellett azt szeretnénk elérni, hogy minden tagunkat biztonságos, szolidáris közösség vegye körül, amely lehetőséget ad az értelmes, élhető életre.

– Milyen programokon dolgoznak?

– A főtevékenységünk a nagyon speciális helyzetünkből adódik. Kunbábonyban van egy képzési központ, amely a Civil Kollégium Alapítvány tulajdona. A szövetkezet vállalta, hogy üzemelteti az épületet: karbantartja, az ideérkező vendégeket ellátja (étkeztetés, szállás), a parkot gondozza. A szövetkezet nő tagjai a benti „háztartási” munkákat, a férfiak pedig a karbantartás jellegű feladatokat végzik el.

E munka mellett többféle kísérletet is elindítottunk: lekvárt főztünk, szörpöt készí-

gyógy- és fűszernövényekkel készült ételeket. Készítünk sörkollektoros aszalót is, így aszalt gyümölcsökkel tudjuk gazdagítani a kínálatot.

– Milyen hasonló jó példák, jó gyakorlatok léteznek más térségekben?

– Az ország különböző régióiban, különösen a leghátrányosabb helyzetűekben, a kistelepülések vezetői olyan megoldásokon dolgoznak, amelyek a település egészét érintik, és hosszú távon javítják az ott élők életminőségét. Ilyen például

az alsómocsoládi (Baranya megye) kezdeményezés. A 340 fős település helyi pénz bevezetését és az állattartás újbóli felfuttatását tervezi. Hetente tartanak összejövételeket, amelyeken a helyiek átgondolják, megbeszélik a gazdálkodás feltételeit, a helyi pénz szerepét, működési módját. Minden találkozó után hírlevelet adnak ki az elhang-

tettünk a környéken fellelhető (termesztett és vadon termő) gyümölcsökből, tésztát, kolbászt, szalámit készítettünk, tortát, süteményt sütöttünk. Mindezeket egyelőre kicsiben, az ide látogató vendégeknek, de ha üzemszerűen tudjuk gyártani a termékeket, akkor majd el is adjuk azokat. Ennek érdekében vásároltunk egy telket Kunbábonyban, ahol egy feldolgozóüzemet szeretnénk létesíteni. Ennek megvalósítása már meghaladja meglévő erőforrásainkat, így ahhoz szeretnénk valamilyen külső támogatást igénybe venni.

Idén kezdtük el a „Közösségi Öngyógyító Kert” projektünket: növénytársítással termelünk zöldséget, fűszert és gyógynövényt. A kert maga egy olyan bemutató, foglalkoztató hely is lesz, ahol a képzésekre, nyári egyetemekre hozzánk érkezők és családtagjaik megismerhetik a növény-társításos termesztést, a termékek feldolgozását, tárolását, megköszönhetik a

zottakról, amely minden háztartásba eljut. A helyi Falugazda Szociális Szövetkezet vállalta a gazdaságfejlesztési program működtetését. Az arra vállalkozó lakosokhoz növények állatokat fog kihelyezni, amelyek egy része a felnevelésük után visszakerül a szövetkezetbe feldolgozásra és helyi értékesítésre. Az önkormányzat fogja kibocsátani a helyi pénzt, amelyből minden lakos (a gyerekek is) kap egy kezdő összeget. Később különböző munkákkal, szolgáltatásokkal (lakossági és önkormányzati feladatok elvégzésével) lehet helyi pénzhez jutni. A programot egy központi szervezet koordinálja, amely folyamatos tájékoztatást ad arról, hogy ki mit kínál, és ki mit keres. A folyamat nagyon izgalmas, mindenkit foglalkoztat, egyre többen fogadják el, és döntenek a csatlakozás mellett.

Csizmadia Edit / KÖVET Egyesület

Városi lábnyomok térben és időben

„Az élet térben mozaik, időben azonban egyenes vonal.”
(Aszlányi K.)

A GDP-t helyettesítő, pontosító, kiegészítő mutatók köre az 1970-es évektől folyamatosan bővül, de ahogy a makrogazdasági teljesítmény mérésének problémái, úgy a megoldásukra létrejött eszközök is rendkívül sokszínűek. Érdekes, meglepő kísérletek és a mindennapokban kiválóan használható mérőszámok is létrejöttek az elmúlt 40 évben. Néhány közülük világkarriert futott be (például a HDI – Human Development Index), másokat csupán egy szűk szakmai kör ismer és használ. Napjainkban a válság hatására már nemcsak az alternatív közgazdászok, hanem a politikai döntéshozók számára is nyilvánvalóvá vált, hogy a jelenlegi elszámolási rendszer fenntarthatatlan, így a mutatók egyre inkább „kiszabadulnak” a tudományos publikációk lapjairól, és új életet kezdenek a politikai döntéshozatal, a gazdaság és az oktatás különböző színterein.

A használhatóságukat próbálgató mutatók közül az ökológiai lábnyom az egyik legnépszerűbb indikátor, amely az elmúlt évtizedek során egy érdekes tudományos kezdeményezésből az egyik legígéretesebb alternatív makrogazdasági mutatóvá vált. Elismertségét világhírű Nobel-díjas tudósok (Stiglitz, Sen, Fitoussi) munkái és kontinenseken átívelő politikai kampányok (TEN-in-TEN) is jelzik. A páratlan sikertörténet azonban számos probléma forrása is, az ismeretek gyakran felületesek, a médiában továbbított információ pontatlan, gyakran alapvetően téves.

Az ökológiai lábnyom-mutatót alkotói a számítás kezdeteitől fogva több szinten alkalmazzák (Rees-Wackernagel [1996]). A világ ökológiai lábnyomának számítása mellett az országos, regionális, települési és egyéni lábnyommutatót is használják, ha egy közösség fogyasztásának területi igényét és a rendelkezésre álló biológiai kapacitást kívánják összevetni. Az egész világra és az országokra vonatkozó ökológiai lábnyomot a Global Footprint Network¹ számítja, és készíti az ehhez kapcsolódó módszertani útmutatót. Szubnacionális szinten nincs egységes, szervezett és egyeztetett módszer az ökolábnyom kiszámítására, ezért a mutató elismertsége a különböző alkalmazási területeken nagymértékben eltér egymástól: míg a globális ökolábnyomot a „fenntarthatatlanság” legjobb mutatójának tartják (Stiglitz [2009]),

lokális alkalmazását több oldalról is kritika éri (Van den Bergh-Verbruggen [1999]; McDonald-Patterson [2004]).

Az egyik legfontosabb kritika, hogy az országok határai geopolitikai és kulturális szempontok szerint alakultak ki, ezért nincs – vagy nem feltétlenül van – természeti-környezeti jelentésük, jelentőségük, így gyakran összekapcsolódó ökoszisztémákat választanak el. Ebben a megközelítésben a természeti határokon belüli

ribb. A városi ökológiai lábnyom-kutatások esetenként közvetlen politikai támogatással is rendelkeznek, mint például a New Horizons Programme², amelyhez kapcsolódva számos ökológiai lábnyom-számítást végeztek (Barrett et al. [2004]). A kalkulációk között a különböző szigetekre vonatkozóak azok, amelyek nemcsak közigazgatási, hanem környezeti szempontból is egy jól meghatározott egységre készültek, ilyen pl. az Isle of Wight (Best Foot Forward–Imperial College [2000];

Imperial College [2000]; Bond [2002]); a Guernsey csatornasziget (Barrett [1998]) és a Jersey-sziget ökolábnyom-számítása. Ezeknek a publikációknak a jelentős része egy tanácsadó szervezethez, illetve egy szűk szerzői körhöz kapcsolódik, így az itt kapott eredmények viszonylag jól összehasonlíthatók egymással. Közöttük van olyan kalkuláció, amelyet számottevő tudományos, szakmai érdeklődés kísért (pl. Cardiff), de vannak olyanok is, amelyek eredményét nem publikálták (Herefordshire,

Oxfordshire), csak a kapcsolódó cikkekből következtethetünk arra, hogy egyáltalán elvégezték a számítást (Simmons, na.).

Amint korábban már utaltunk rá, a számításoknak több módszere létezik, ezért az eredmények lényegesen eltérhetnek egymástól. Új-Zéland ökológiai lábnyomá-

kalkuláció korrektebb következtetések levonására alkalmas. Ugyanakkor, a döntéshozatal legfontosabb szintjei ma is a nemzetállamok, így a környezeti szempontú beavatkozásokra is elsősorban ebben a keretben kerülhet sor (Van den Bergh-Verbruggen [1999]). Szubnacionális szinten is problémát jelent, hogy városok, megyék vagy egy folyó vízgyűjtő területének ökológiai lábnyomát számoljuk-e. A szakirodalomban mindkét megközelítésre van példa, de az előbbi – vagyis a közigazgatási határokon belüli kalkuláció – sokkal gyako-

² A kutatási programról részletes információ a <http://www.dft.gov.uk/rmd/subprogramme.asp?intProgrammeID=&intSubProgrammeID=186> honlapon található. Összefoglaló elemzése a következő cikkben olvasható: Barrett J. – Simmons C. [2003]: *An Ecological Footprint of the UK: Providing a Tool to Measure the Sustainability of Local Authorities*. Stockholm, Environment Institute

nak számítására például három kalkulációt végeztek 1998 és 2000 között, amelyek eredménye módszertantól függően 3,4 ha/fő és 9,6 ha/fő között alakult (McDonald–Patterson [2004]). Mivel az egyes kalkulációk során a szerzők különböző módszereket használnak, az ökológiai lábnyom számszerű értékei önmagukban kevés információt tartalmaznak. Ezért az elemzésekben az adott szerző vagy szerzők leggyakrabban az azonos módszerrel végzett számításait hasonlítják össze. A publikációk között találunk olyanokat is, amelyek nem csupán területi, hanem időbeli összehasonlítást is tartalmaznak (pl. Chen et al. [2006]). Ez azért lényeges, mert az ökológiai lábnyom-számítás területi kritikájának (Van der Bergh–Verbruggen [1999]) egyik ajánlása az, hogy a városi ökológiai lábnyomot ne területi, hanem időbeli elemzésekre használják.

A városok ökológiai lábnyoma számításának nemcsak egységes módszere, de közös nyilvántartása sincs. 2006-ban 100 felettire becsülték a szubnacionális kalkulációk számát (Wackernagel et al. [2006]), amely az elmúlt évek során feltételezhetően számottevően növekedett. Ez részben visszavezethető a téma iránti intenzív kínai érdeklődésre. A publikációk egy része a nyelvi korlátok miatt sem érhető el, így jelenleg még nagy bizonytalansággal sem lehet érdemi becslést adni arra, hogy hány

kalkulációt végeztek. A becslést tovább nehezíti, hogy egy-egy publikációban a szerzők több-kevesebb részletességgel akár száznál több számításról is beszámolnak.

A városi közösség ökológiai lábnyom-kalkulációjának eredményeit csak akkor lehet területi összehasonlításra alkalmazni, ha a kalkulációkat azonos módszertannal végezték. Kiválóan alkalmas lehet viszont időbeli elemzésekre, ha az első számítás módszertanát követik a későbbiekben is.

Hivatkozások:

- Barrett, J. [1998]: *Sustainability Indicators and Ecological Footprints: The Case of Guernsey*. School of the Built Environment, Liverpool John Moore's University, Liverpool
- Barrett, J.–Cherret, N.–Birch, R. [2004]: *Exploring the Application of the Ecological Footprint to Sustainable Consumption Policy*. <http://homepages.sse.leeds.ac.uk/~leekh/leeds04/5.3Leeds%20SC%20Conference%20-%20John%20Barrett%20paper.pdf>
- Barrett, J.–Simmons, C. [2003]: *An Ecological Footprint of the UK: Providing a Tool to Measure the Sustainability of Local Authorities*. Stockholm, Environment Institute
- Best Foot Forward [2002]: *City Limits: A resource flow and ecological footprint analysis of Greater London*. BFF, Oxford
- Best Foot Forward (na.): *Island State An ecological footprint analysis of the Isle of Wight*. http://www.iwight.com/living_here/environment/islandstate.pdf BFF, Oxford

Bond S. [2002]: *Ecological footprints / a guide for local authorities*. WWF

Chen M.–Wang R.–Zhang L.– Xu C. [2006]: *Temporal and spatial assessment of natural resource use in China using ecological footprint method*. International Journal of Sustainable Development & World Ecology 13; 255–268. o.

McDonald, G. W.–Patterson, M. G. [2004]: *Ecological Footprints and interdependencies of New Zealand regions*. (Analysis) In: Ecological Economics 50; 49–67. o.

Rees, W.–Wackernagel, M. [1996]: *Urban ecological footprints: why cities cannot be sustainable and why they are a key to sustainability*. In: Environ. Impact Assess. Rev. 16, 223–248. o.

Simmons, C. (na): *The Regional Stepwise ecological footprint model – a conceptual framework*. <http://www.iccr-international.org/regionet/docs/ws3-simmons.pdf> BFF, Oxford

Stiglitz, J.–Sen, A.–Fitoussi, J.-P. [2009]: *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. http://www.stiglitz-sen fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf

Van den Bergh, JCM. J.–Verbruggen, H. [1999]: *Spatial sustainability, trade and indicators: an evaluation of the ecological footprint*. In: Ecological Economics, 29; 61–72. o.

Wackernagel, M.–Kitzes, J.–Moran, D.–Goldfinger, S.–Thomas, M. [2006]: *The Ecological Footprint of cities and regions: comparing resource availability with resource demand*. Environment and Urbanization (18) 1; 103–112. o.

dr. Szigeti Cecília, adjunktus /
Széchenyi István Egyetem

Néhányan győztek, de mindenki nyert

CSR Piac 2013

Valószínűleg nem unatkozott az, aki ellátogatott az idei CSR Piacra, a felelős vállalatok seregszemléjére. Ha éppen nem a piactéren ismerkedett a 44 standon bemutatott jó CSR-gyakorlatokkal, akkor az Európai CSR Díjra pályázók nyílt zsűrizésén vagy a civil-vállalati együttműködésről tartott kerekasztal-beszélgetésen vehetett részt.

Az idei CSR Piac kiállítás annyiban (is) különbözött a korábbiaktól, hogy ezúttal a vállalatok civil partnereikkel közösen az Európai Bizottság által alapított és 2013-ban először meghirdetett Európai CSR Díjért is versenyeztek. Ezért az elismerésért csak olyan vállalatok indulhattak, amelyek nem üzleti partnerrel vagy partnerekkel közösen valósítottak meg valamilyen innovatív, nagy hatású, fontos projektet.

A kiállításon 33 vállalat és 28 civil szervezet – mint említettük: 44 standon – osztotta meg az érdeklődőkkel a CSR-ben kialakított jó gyakorlatait, követendő megoldásait. A Piacra 64 CSR-intézkedéssel pályáztak a vállalatok. A legnépszerűbb pályázati témakörök a civil-vállalati együttműködés, az érintettek bevonása, az esélyegyenlőség, azon belül a családbarát megoldások esetei, valamint az önkéntes programok voltak. De a felelős beszállítói lánc és a termékfejlesztés, valamint az innováció témakörében is érkeztek pályázatok.

Az eseményt Szalai Piroska, a rendezvény fővédnöke, a nők munkaerő-piaci helyzetének javításáért felelős miniszteri biztos és Prof. Dr. Kerekes Sándor, a Budapesti Corvinus Egyetem intézetigazgató egyetemi tanára nyitotta meg. „Jó, hogy vannak empatikus és fogékony vállalatok, és jó, hogy vannak professzionális civil szervezetek, amelyek ismerik a vállalatok működési logikáját, és olyan szolgáltatásokat tudnak számukra nyújtani, amelyek valóban mélyrehatóvá teszik az együttműködést. Így épülhetnek ki egy új gazdaság innovatív és életképes, fejlődőképes modelljei” – mondta nyitóbeszédében Szalai Piroska.

Kerekes Sándor professzor nagyra értékelte a kiállítást, ahol „tanulhatnak egymástól a jó teljesítményt nyújtó vállalkozások,

tanulhatnak azok, akik csak most kezdik felfedezni a vállalati kultúrának ezt a dimenzióját, és talán azok is, akik nem is tudják, de valóban felelős vállalként működnek a piacon.” Az Európai CSR Díjat a CSR Europe-pal karöltve megszervező Business in the Community szervezet észak-írországi leányszervezetének igazgatóhelyettese, Gillian McKee köszöntőjében a magyar versenyzők felkészültségét, a programok eredetiségét méltatta. A megnyitón felszólalt dr. Tóth Gergely, a KÖVET főtárhelyettese.

is, aki arról beszélt, hogy a kapitalizmus jelenlegi modellje láthatóan zátonyra futott, s az új modellben a vállalatok felelős működése minden bizonnyal nagyobb hangsúlyt fog kapni, mint a mostaniban.

A CSR Piac egyik célja, hogy találkozási lehetőséget teremtsen a vállalatok és a civil szervezetek között, amely találkozásból esetleg együttműködések is születhetnek. Ezt a funkciót ebben az esztendőben civil-vállalati rapid randik szervezésével is erősítettük. Ennek keretében a civil szervezeteknek módjuk nyílt arra, hogy bemutakozzanak, röviden vázolják a céljaikat, és fellétsék azt a tudást, kompetenciát, amely érdekes lehet a kiállító vállalatok számára.

A rövid ismerkedést a jövőben természetesen mélyebb megbeszélések is követhetik, és reméljük, követik is. A kétszer 30 perces rapidrandi-fordulók keretében összesen 16 civil szervezet találkozott 15 vállalattal.

Az idén először meghirdetett Európai CSR Díjra 18 nagyvállalat és hat kkv (és civil partnereik) nyújtott be pályázatot. A zsűri előzetes szűrése alapján négy nagyvállalat és három kkv került fel az úgynevezett rövid listára. A nagyvállalati rövid listán az E.ON, a Nokia, a Telenor és a Provident, a kisvállalati az IFUA Nonprofit Partner, a Hill and Knowlton, valamint dr. Czinki László egyéni vállalkozó szerepelt. A döntőbe jutott szervezetek két nyílt zsűriülésen mutatták be projektjeiket a nagyközönségnek: a vállalatok (és civil partnereik) 5-5 percben prezentálhatták projektjeiket, a zsűri tagjai pedig 10-10 percben tehettek fel kérdéseket a versenyzőknek, illetve oszthatták meg véleményüket a közönséggel. Mindkét zsűriülést nagy érdeklődés kísérte, de a nagyvállalati bemutatón szinte teljesen megtelt a workshopterem. Mind a nagyvállalati, mind a kisvállalati

szekcióban rendkívül éles küzdelem alakult ki. A különböző jellegű, de egyaránt nagy hatású programokból a zsűrinek nehéz volt kiválasztania a győzteseket.

A szakmai programok sorát – az idei CSR Piac fókuszának megfelelően – a civil-vállalati együttműködésről szóló kerekasztal-beszélgetés zárta. A kerekasztal moderátora Kiss Gyöngyvér, a Civil Licit fenntarthatósági árverés egyik alapítója, a Prominart Kommunikáció ügyvezetője volt; résztvevői: Gillian McKee, a Business in the Community észak-írországi leányszervezetének igazgatóhelyettese, Urbán Katalin, a Grundfos Magyarország Gyártó Kft. CSR- és kommunikációs szakmai ve-

zetője, *Lőrinczi István*, az Outdoor Mission vezetője és *dr. Győri Zsuzsanna*, a KÖVET Egyesület CSR-szakértője, a CSR Piac 2013 háziasszonya. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a hosszú távú együttműködés (a partnerség) az üzleti és a nem üzleti szféra szervezetei között oldja a meglévő bizalmatlanságot, és egymás jobb megismerése, kompetenciáinak kölcsönös hasznosítása mindkét fél számára előnyös lehet.

„Az együttműködési lehetőségek széles palettáját jól szemlélteti az a civil-vállalati partnerségben megvalósult 28 intézkedés, amelyet a CSR Piacon bemutatunk. A közös munka nem egyszerű szponzorációt jelent, a civil szervezet szolgáltatást nyújt, a vállalat pedig az anyagi támogatás helyett adhat tudást is, hogy egymás kultúrájából tanulva mélyebb, hatásosabb hosszú távú kapcsolatot építsenek ki” – mondta dr. Győri Zsuzsanna, a KÖVET CSR-szakértője, a CSR Piac 2013 háziasszonya.

Az Európai CSR Díj nagyvállalati kategóriájában a zsűri az E.ON Hungária Zrt. Háló programját tartotta a legjobbnak, így a június 25-én, Brüsszelben zajló felelős vállalatok európai sereg-szemléjén ők képviselhetik Magyarországot. Az E.ON Háló programjának célja a rezsifizetési nehézségekkel küszködő családok támogatása, amely lehetővé teszi az adósságcspadából

való kikerülést, a kialakult egyensúlyi állapot fenntartását és a hatékony családi gazdálkodást. A zsűri véleménye szerint a

Háló program az iparágban példaértékű, együttműködésen alapuló, rendszerszerű és ötletes tudatformáló intézkedés, amely más vállalatok által is adaptálható.

A kkv kategóriában dr. Czinki László magánvállalkozó képviseli hazánkat az EU fővárosában. A „Felelősségvállalás a jövő generációi érdekében” című program célja, hogy környezettudatos neveléssel hozzájáruljon egy hagyományos óvodai nevelés körülményeinek és tartalmának gazdagításához, segítséget nyújtson a nevelés módszerének kidolgozásában, szakmai, infrastrukturális és anyagi feltételeinek megteremtésében a nagykanizsai Attila úti Óvodában, példát mutatva más óvodák és nevelőintézetek számára is. A zsűri véleménye szerint a projekt egyéni elköteleződésben, ki-tartásban, együttműködésben és társadalmi hasznosságban kiemelkedő.

Jóllehet nem mindenki győzött, mert nem is győzhetett az idei CSR Piacon, de mindenki – ideértve a közönséget is – nyert, hiszen rendkívül színvonalas, alaposan átgondolt, hasznos, lelkesítő hatású, a civil-vállalati együttműködést elmélyítő programokkal ismerkedhettek meg az érdeklődők.

Bognár Károly/
KÖVET Egyesület

Az idei CSR Piacon hét díjat adtak át:

- » A Valóban Felelős Vállalat Díjat 2013-ban a Skanska Magyarország Ingatlan Kft. kapta.
- » A 2013 Legkiválóbb CSR Megoldása Díjat a Dreher Sörgyárak Zrt. „Ésszel iszom, és ezt népszerűsítem” című programja nyerte el.
- » A Kisvállalati Különdíjat a Bio-Drog-Berta Kft. érdemelte ki.
- » A Környezettudatos Vállalatirányítási Különdíjat az STKH Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Kft. vihette haza.
- » A Közönségdíjat a NOKIA Komárom Kft. Bridge programja kapta.
- » Az EU CSR Díjat nagyvállalati kategóriában az E.ON Hungária Zrt. nyerte el.
- » Az EU CSR Díj kkv kategóriában dr. Czinki László magánvállalkozó képviseli hazánkat a brüsszeli gálán.

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK:

MÉDIATÁMOGATÓK:

Újabb irodák léptek a zöldülés útjára

Az Európai Zöld Iroda Program (EGO) keretében hat ország irodái mérik össze teljesítményüket a KÖVET Egyesület koordinálásával. A hazai program révén az elmúlt 15 évben több mint 120 cégnél és intézménynél valósult meg az iroda működésének környezet- és emberbarát szempontok szerinti átalakítása, két vállalat pedig már a Zöld Iroda Minősítést is megszerezte.

Harmadik évéhez érkezett az Európai Unió által támogatott EGO Program. A KÖVET és a programba bekapcsolódó nemzetközi partnerek (SEI, TIME Foundation, Groupe One, Eco-Trend, Umatera, 21 Solution) célja az egységes európai zöld iroda kritériumrendszer kidolgozása volt. A program kiemelt figyelmet fordít az egészséges munkavégzésre és a munkatársak jóllétére, emellett pedig lehetővé teszi, hogy a szervezetek évről évre javíthassák irodai működésük környezeti teljesítményét is.

A KÖVET e téren szerzett másfél évtizedes tapasztalatára alapozva a partnerek az elmúlt két évben új eszközöket fejlesztettek ki (pl. Virtuális Irodaház, Irodai Ökolábnym-kalkulátor), amelyek segítik a zöldülni vágyó irodákat.

A hazai versenyben részt vevő szervezetek:

- Budapest Bank Zrt.
- Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzata Polgármesteri Hivatal
- Contitech Rubber Industrial Kft.
- Heineken Hungária Sörgyárak Zrt.
- Mars Magyarország Kisállateled Gyártó Kft.
- Országos Foglalkoztatási Közhatal Nonprofit Kft.
- Portus Buda Group Zrt.
- Process Solutions Kft.
- SAP Hungary Kft.
- SEED Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvány
- STRABAG Property and Facility Services Zrt.
- Régió 10 Kft.
- Tchibo Budapest Kft.
- TXM Olaj- és Gázkutató Kft.
- Unilever Magyarország Kft.

A magyar versenyzők kétnapos interaktív tréningen vettek részt, amely a zöld irodai működést strukturált, környezeti szempontú fejlesztési folyamatként mutatta be. A résztvevők ötleteket kaptak a saját Zöld Iroda-csapat szervezésébe, a munkatársak bevonásának és motiválásának folyamatába, a zöld kommunikáció kihívásaiba, a megtakarítási lehetőségekbe, valamint az iroda ökolábnymának kiszámításába is. Megismerkedtek egy korábbi díjazott jó gyakorlataival, valamint a zöld irodaházak nyújtotta előnyökkel is. A 2013-as Zöld Iroda Verseny június 5-én zárul a Kinnarps Irodaházban, ahol ünnepélyes díjátadóval, kerekasztal-beszélgetéssel, egész napos kiállítással és workshopokkal várják a látogatókat. A részletek megtalálhatók a www.zoldiroda.hu oldalon.

Halmavánszki Rita/KÖVET

Új KÖVET-tagok

SaltComm Kft.

A SaltComm a kommunikációt – legyen az látható, hallható vagy olvasható – mint az emberi közösség tagjai közti titokzatos és sokszínű hálót, köteléket fogja fel. Alapítói, Molnár-Bánffy Kata és Nagy István azt vallják, hogy a marketingben a gazdasági paradigmaváltás óta nem a show kell, hanem a szó: egyszerű de nélkülözhetetlen megoldások, amelynek a fontossága csak akkor tudatosul, amikor hiányzik a levesből. A világ addig emberi, közösségi játszótér, amíg kommunikálunk benne. Ehhez nyújt a Salt százféle eszközt.

European-Cert Tanúsító Kft.

Az European-Cert Tanúsító Kft. magyar tulajdonú, független tanúsító szervezet, amely a nemzetközi szabványoknak megfelelő menedzsmentrendszer tanúsításával, valamint a hozzá kapcsolódó oktatással, képzéssel van jelen a hazai és környező országok piacán.

További információ:

Sőre Imréné
Tel.: 06-23-951-228
E-mail: iroda@european-cert.hu
Web: www.european-cert.hu

További információ:

Molnár-Bánffy Kata és Nagy István
tulajdonosok, alapítók
Tel.: 06-1-201-5666
E-mail: salt@salt.hu
Web: www.salt.hu

Átadták az Ostorházi Kft. új Bevonattechnikai Centrumát

A tulajdonosok olyan bevonattechnikai központot valósítottak meg Százhalombattán, amely az épített környezet élet-tartamának növelése és energiafelhasználásának csökkentése érdekében komplex bevonati megoldásokat fejleszt és alkalmaz. Terveik szerint a beruházás új munkahelyek teremtése mellett komoly szerepet fog betölteni a kutatás-fejlesztés, valamint a festéshez kapcsolódó technológiai folyamatszervezés területén. A centrum irodaként, raktárként, kutató- és fejlesztőközpontként és festőüzemként egyaránt szolgál majd. Helyet kapott benne egy nagyméretű szemcseszóró és festőkamra, automata porfestő gépsor, valamint egy előkészítő helyiségből és két fényezőkamrából álló termelőegység.

Céglátogatás a MOL százhalombattai finomítójában

A KÖVET Egyesület 2013-as céglátogatása-
inak első állomása a MOL százhalombattai
Dunai Finomítója volt, amely tevékenysége
révén számtalan ember mindennapi életé-
ben játszik jelentős szerepet.

A MOL 2012 második felétől újfajta mo-
dell alapján szervezi működését, egyértel-
műen elválasztva a csoportszintű és a vállal-
ati szintű feladatait – tudtuk meg *Haraszti
Gábertől*, a MOL fenntartható fejlődés ko-
ordinátorától. A MOL-csoport világszerte
11 országban végez olaj- és gázkutatói
tevékenységet, míg hét országban termel
szénhidrogént. Öt finomítót és két petrol-
kémiai üzemet működtet, továbbá Közép-
és Délkelet-Európa tizenegy országában
több mint 1700 töltőállomással
szolgálja a kiskereskedelmi értékesítést. A MOL vál-
alati stratégiájának szerves
részét képezik a fenntartható
fejlődéssel és társadalmi fe-
lelősségvállalással kapcsola-
tos programok, amelyekben
több független nemzetközi
minősítő szervezet szerint is
élen jár a vállalat.

A finomító környezeti ha-
tásairól és teljesítményéről
Szabó Zoltán környezetvé-
delmi vezető szakértő tartott
átfogó előadást. Bemutatta
az üzem környezeti hatásait
globális, regionális és lokális
szinten, valamint az emisszió és immisszió
csökkentése érdekében megvalósult pro-
jekteket. Ismertette az élővizek, a talaj és a

talajvíz minőségének megóvása érdekében
tett – a finomító működéséhez kapcsolódó
– intézkedéseket, a hulladék mennyiségé-
nek csökkentését és hasznosítását segítő
technológiákat, amelyek révén az üzem
jelentősen az előírt határértékek alatt tartja
a kibocsátott káros anyagok mennyiségét.

Az üzemeltetésben rejlő, de a környe-
zetvédelemre is hatással lévő megtakarí-
tási lehetőségekre *Kubovicsné Stocz Klára*,
a Downstream Fejlesztés, technológiai
számítások fejlesztőmérnökének előadása
világított rá. Optimalizálták a desztillációs
oszlopok működési paramétereit, így kb.
1500 családi ház gázfogyasztásának meg-
felelő földgázt takarítanak meg évente. A

fejlesztés külön beruházást nem igényelt,
mégis 1,2 milliárd forint azonnali megtaka-
rítás eredményezett. Ezzel a cég 2012-ben

elnyerte a KÖVET Ablakon Bedobott Pénz
Programjának „Legszebb mosott gyü-
mölcs” díját.

Az előadásokat követően *Magyar Noémi*
környezetvédelmi szakértő egy kisfilm segít-
ségével mutatta be a budapesti Istenhegyi

úton található Jövő töltőállomá-
sát, amely a környezetvé-
delmi szempontok maximális
figyelembevételével épült:
évente 214 054 kWh energiát
takarít meg, 194 tonnával ke-
vesebb CO₂-ot bocsát ki, míg
zöld épületszerkezeti megol-
dások segítségével 10 t CO₂-t
köt meg.

Ebéd után a finomító te-
rületének – buszos – meglá-
togatása következett, ahol a
délelőtti folyamán bemuta-
tott fejlesztések és projektek
gyakorlati oldalát is meg-
ismerhettük *Szabó Zoltán*
szakszerű kalauzolásával.

*Halmavánszki Rita és Farkas Róbert/
KÖVET Egyesület*

Új KÖVET-munkatársak

Farkas Róbert

A Pannon Egyetem
Georgikon Karán vé-
geztem agrármérnök-
ként, posztgraduális
képzésben vettem
részt, majd egy ifjú-
sági ügy- és érdekképviseleti civil szervezet
munkatársa voltam. 2013. január 2-től vagyok
a KÖVET Egyesület munkatársa, környezetvé-
delmi programjainkban segítem kollégáim

munkáját. Úgy érzem, végre tevékeny tagja le-
hetek egy általam fontosnak tartott értékekért
dolgozó csapatnak. Remélem, hogy
munkám érdemben segíti majd a KÖVET-et
küldetésének sikeres megvalósításában.

Varga Emese

Környezetgazdálkodási agrármérnök-
ként végeztem 2008-ban a Szent István
Egyetemen, környezet-gazdaságtan szak-

írányon. A KÖVET
Egyesülettel 2009-
ben találkoztam elő-
ször. A Zöldellátó üz-
letág munkatársaként
dolgoztam az irodá-
ban és az itt töltött
idő alatt alkalmam
volt bepillantani a titkárság mindennapos
munkájába is. Szülési szabadságom után,
2013 januárjában tértem vissza a KÖVET
Egyesülethez irodavezetőként.

Az Audi és az alumínium

Gazdálkodj okosan – és felelősen

Az Audi AG a közelmúltban csatlakozott az Alumíniumgazdálkodási Kezdeményezéshez (Aluminium Stewardship Initiative – ASI), amelynek célja egy globális alumíniumipari fenntarthatósági szabvány kialakítása.

Ki ne csodált volna már meg egy ezüstösen csillogó Audi 8-ast, amint kecsesen, csendesen, tekintélyesen elsuhan mellette az úton. Az nyilván nem mindenkinek „ugrott be” a látvány kapcsán, hogy a prémium kategóriás gépkocsikat gyártó cég húsz évvel ezelőtt a Frankfurti Autószalonon állította ki az első olyan autóját, amelynek festetlen karosszériája fényesített alumíniumból készült. Egy évvel később, 1994-ben az Audi már szériában gyártotta az egységes alumíniumtestet kapó A8-asokat, amelyek karosszériája mindössze 249 kilogrammot nyomott. Nem kérdés, az Audinak fontos és egyre fontosabbá váló alapanyaga az alumínium, különösen, mivel a könnyű autók gyártásának úttörőjeként pozicionálta magát.

Az Alumíniumgazdálkodási Kezdeményezést (Aluminium Stewardship Initiative – ASI) 2012-ben alapították az alumíniumiparban meghatározó cégek. Az ASI nonprofit szervezet, amelynek célja az alumíniumipar érintettjeinek „mozgósítása” annak érdekében, hogy a teljes alumíniumipari értékláncban érvényesüljenek az etikai normák, váljanak fontossá a környezeti és a társadalmi teljesítmények.

Egy átlátható, az érintettek legszélesebb körét bevonó egyeztetési folyamatban az ASI az alumíniumipar többi szervezetének (Nemzetközi Alumínium Intézet [International Aluminium Institute], Európai Alumínium Egyesület [European Aluminium Association], Alumínium Egyesület [Aluminium Association]) munkájára építve kívánja létrehozni az egységes alumíniumipari szabványt.

Ezek után érthető, miért tartotta jelentősnek az Audi a csatlakozást az ASI-hoz. Amint Dr. Bern Martens, az Audi beszerzésért felelős igazgatósági tagja fogalmazott: „A könnyű autók gyártásában úttörő szerepet játszó cégeként felettébb érdekeltünk vagyunk a felelős alumínium felhasználást

szabályozó globális szabvány kialakításában. Az, hogy a jövőben minősített alumíniumot fogunk használni, lehetővé teszi számunkra, hogy tovább mérsékeljük az általunk gyártott gépkocsik környezeti terhelését.”

Az ASI által kialakítani szándékolt szabvány egyébként valóban jól illeszkedik az Audi holisztikus termékfelelősségi megközelítéséhez. Az autógyártó cég ugyanis nemcsak az általa előállított gépkocsik magas üzemanyag-hatékonyságára törekszik, hanem folyamatosan elemzi termékeinek a teljes életciklusuk alatt a környezetre gyakorolt hatásait is. Minden egyes új, szériagyártásba került modell esetében az Audi minősített környezeti elemzést készít, amelyben értékeli, hogy a jármű milyen terhelést jelent a környezetre. Célja az, hogy az új modell környezetterhelése csökkenjen az előző modelléhez képest. Így például az új Audi A6-os és Audi A3-as modellek minden egyes releváns környezeti kategóriában „verik” az elődeiket. Mindez a fenntartható kitermelési és gyártási folyamatokon túl az ultrakönnnyű konstrukciónak is köszönhető, például az új Audi A3-as 80, az A3 Sportback pedig 90 kilogrammal könnyebb az elődjénél.

Ultrakönnnyű autókban az Audi úgynevezett „intelligens anyagmixet” alkalmaz, amit a mottója is jól tükröz: „A megfelelő anyag a megfelelő helyen, a szükséges legkisebb mennyiségben”. A kisebb súly növeli a vezetési élményt, javítja a jármű biztonságát, és természetesen csökkenti a gépjármű által a környezetre gyakorolt negatív hatást. Végso soron minden egyes megtakarított kilogramm kevesebb üzemanyag-fogyasztást és csekélyebb CO₂-kibocsátást eredményez.

Az Audi stratégiájában a munkavállalókért, a közösségért, a természetért viselt felelősség ugyanolyan súllyal szerepel, mint a pénzügyi sikeresség vagy a nemzetközi versenyképesség. A cég hosszú távú víziója a CO₂-semleges mobilitás lehetővé tétele. Ezen az úton jelent egy lépést a csatlakozás az Alumíniumgazdálkodási Kezdeményezéshez.

Az évezredek óta használt rézzel, ólommal és ónnal szemben az alumínium viszonylag „fiatal” fém: mindössze 150 éve használják kereskedelmi célokra. Mégis, napjainkban többet állítanak elő belőle, mint bármely más, nem vas-tartalmú fémből.

Az alumínium a jármű- és építőipar, a csomagolási és az elektromos szektor egyik legfontosabb alapanyaga. Kiváló tulajdonságai miatt lett ennyire népszerű: könnyű, ellenálló, rugalmas, erős, jól vezeti a hőt és az elektromosságot, és még csak nem is korrodálódik.

Hordozója, a bauxit az egyik legbősegebben rendelkezésre álló ásvány. Körülbelül négy tonna bauxitból állítanak elő egy tonna alumíniumot.

Mivel az alumínium végtelenszer újrahasznosítható anélkül, hogy romlana a minősége, a valaha előállított alumínium 75 százaléka még mindig forgalomban van. Az alumínium újrahasznosításához az elsődleges előállításához felhasznált energiának mindössze 5 százaléka van szükség, s hasonlóképpen az újrahasznosításkor kibocsátott üvegházhatású gázok is csupán 5 százalékát teszik ki az elsődleges termelés folyamán felszabadulóknak. Leginkább az alumínium italosdobozokat használják fel újra: első „felbontásuk” után hat héttel már ismét a polcokon várják a vásárlókat.

Az alumínium felhasználása a legtöbb esetben környezeti előnyökkel jár. Miután könnyű fémről van szó, javítja a belőle készített járművek (gépkocsik és repülőgépek) üzemanyag-felhasználási hatékonyságát, és csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását. Amikor pedig a belőle készített jármű végképp az ócskavastelepre kerül, a fém 95 százaléka újrahasznosítható.

Forrás: CSR Europe

Nyolc vallás a jövőért

A Ma & Holnap magazin kiadójának első könyve március végén látott napvilágot. A lap profiljához igazodva az interjúkötet témája is a fenntartható fejlődés. Nyolc Magyarországon bejegyzett egyház vezetőjét kérdezték arról, miként jelenik meg a zöld gondolat az adott vallásban, és milyen lehetőségeik, eszközeik vannak arra, hogy a híveket a teremtett világ hatékonyabb védelmére buzdítsák.

A *Zöldellő egyház* című könyv megjelenését követően sok dicsérő szót kapott a szerkesztői csapat, legtöbbször a bátorságukat emelték ki, amiért a legkülönbözőbb vallásokat egy könyvben jelenítették meg. Ennek ellenére ők nem érezték úgy, hogy bátor tettet hajtottak volna végre. Igaz, a csaknem egyéves munka kezdetén maguk is kíváncsian várták, hogy a „zöld téma” kapcsán milyen különbségek – vagy épp hasonlóságok – kerülnek majd felszínre. Talán azért sem érzékelték, hogy milyen különleges mű születik a kezeik között, mert interjúalanyaik mindegyike készséggel állt rendelkezésükre. Soha senki nem szabott feltételeket, a személyes találkozások pedig egytől egyig felemelők voltak.

Ahogy haladtak az interjúk készítésével, fokozatosan bontakozott ki és vált egyre látványosabbá egyfajta egységesség, legalábbis az emberi tevékenység és a teremtett világ mai állapota közötti kapcsolatokról alkotott vélemények tekintetében. Kiderült, mindegy, hogy keresztény egyházzal vagy keleti vallásról van-e szó, egyaránt elítéli a XXI. század emberére jellemző pazarló attitűdöt, hiszen az „alapok” gyakorlatilag azonosak. Mit értünk „alapok” alatt?

Minden egyes interjút ugyanazzal a kérdéssel indították: „Milyen feladatot kapott az ember Istentől/Allahtól/Krisnától/Buddhától a Földdel, az élővilággal kapcsolatban?”

A válasz minden esetben kísértetiesen hasonló volt. Az ember feladata a Föld beépítése, a rábízott természeti értékek és a teremtménytársak védelme, gondozása. Jó kertész módjára felelősséggel tartozik a rá-

bízottakért, és elszámolással is, hiszen mindez nem az ő tulajdona. Szomorú, hogy bár a vallások – akár több ezer éves – szent iratai sehol sem buzdítanak a Föld kizsákmányolására, napjainkban mégis ez történik. Vajon mikor tértünk le az Isten által kijelölt útról?

rendeltségi viszony, a reinkarnáció során számos alakban élhetünk, fejlett és fejletlen létformában egyaránt. Az ember csupán annyiban különbözik a többi teremtménytől, hogy magasabb intelligenciával rendelkezik, ebből következően viszont a felelőssége is nagyobb. Ha ebből az aspektusból tekintünk a minket körülvevő világra, kétszer is meggondoljuk, hogy kivágjunk-e egy fát, vagy lecsapjunk-e egy szemtelen legyet.

A saját vallását mindenki jól ismeri. Ahhoz azonban, hogy más vallásokat is megismerjünk, nyitottságra van szükség. Nem elég a felszínes kíváncsiság, valódi érdeklődéssel és befogadással kell közeledni hozzájuk. Igaz, az előítéleteinktől, amelyek sok esetben a média által túlmisztifikált, szélsőséges nézetekből fakadnak, nehéz megszabadulnunk. Ám ha ez sikerült, csodálatos új világok nyílnak meg előttünk anélkül, hogy Kínába, Indiába vagy éppen a Közel-Keletre utaznánk!

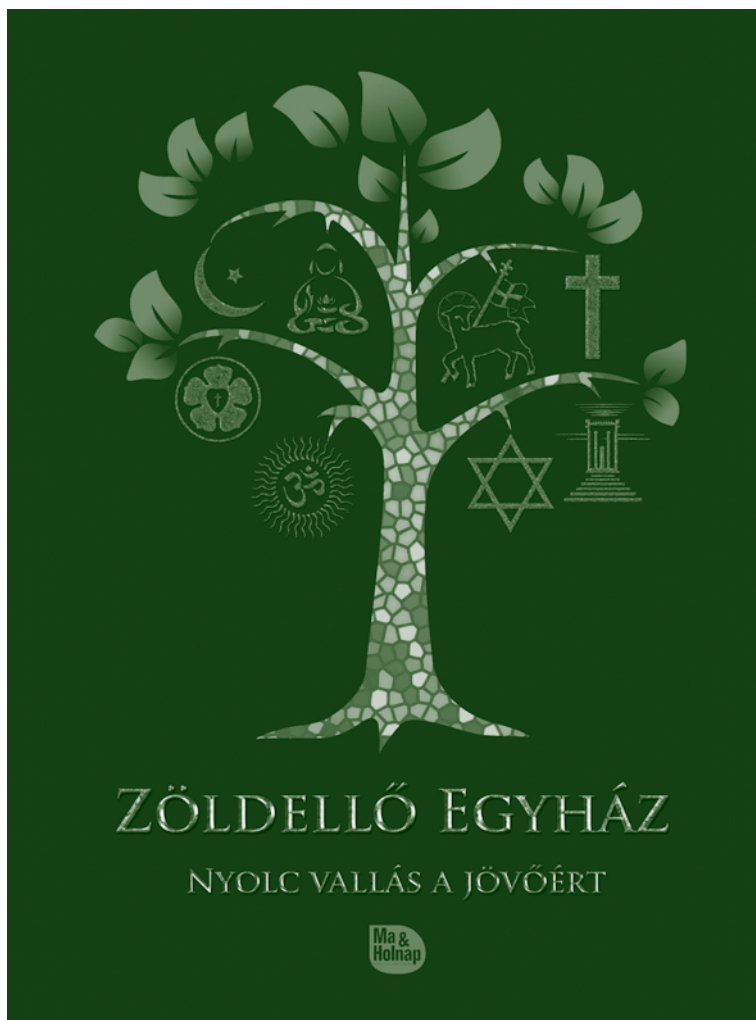
Az interjúk utolsó, záró kérdése is azonos volt: „Egyetért Ön azzal, hogy ha minden ember vallásos lenne, akkor sokkal kevesebb probléma lenne a világon?”

Subhail Mohamed Eisa iszlám hitoktató szerint az állítás igaz, de kiemelte: „A baj ott

kezdődik, amikor az ember túlzásba esik. Vagy teljes mértékben elfordul a vallástól, vagy annyira elvakult lesz, hogy a fanatizmus elhatalmasodik rajta, és akkor a többi embert levegőnek fogja nézni. Egyik véglet sem jó, egyik sem Isten útja.”

E kötet arra próbál választ adni, hogyan találhatnánk vissza a helyes útra.

Laukó-Doró Viktória, főszerkesztő,
Ma és Holnap

Talán a nyugati, keresztény kultúrkör megközelítése a hibás, hiszen a természeti javakra és a többi élőlényre egyaránt hajlamosak vagyunk úgy tekinteni, mint az embernek alárendelt dolgokra. Ezzel szemben például a Krisna-tudatú hívők azt vallják, hogy az ember nem felsőbbrendű, hogyan is lehetne, hiszen ugyanolyan minőségű lélek lakik egy pillangóban, egy oroszlánban és egy fűszálban is. Nincs alá- és fölé-

Új és módosított jogszabályok

2012. november – 2013. január

Hulladékgazdálkodás

2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról

A hulladékgazdálkodás elveit illetően az új törvény továbbfejleszti a hulladékhiérarchia rendszerét, amennyiben a hasznosítási lehetőségeken belül is elsőbbségi sorrendet határoz meg, továbbá bevezeti az életciklus-szemléletet. Számos fogalmi pontosítást tartalmaz, így rendelkezik a kiterjesztett gyártói felelősség elvéről, a melléktermék fogalmáról, valamint a hulladékstátusz megszűnéséről is. A gyakorlati intézkedéseket illetően az új törvény az egész országban kötelezően bevezeti az elkülönített hulladékgyűjtési rendszert, amelyet 2015-ig kell elindítani. Célja, hogy 2020-ig a háztartásokból származó üveg-, fém-, műanyag- és papírhulladék 50%-át, a nem veszélyes építési-bontási hulladék 70%-át visszagyűjtsük és anyagában hasznosítsuk. A képződő hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentése érdekében az új törvény a környezetvédelmi hatóságoknak és a települési önkormányzatoknak 6 évre kiterjedő Nemzeti Megelőzési Program kidolgozását írja elő, amely meghatározza az adott területre vonatkozó megelőzési célokat és intézkedéseket. Az új szabályozás értelmében 2013. január 1-jétől a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás állami irányítás alá kerül, és csak olyan cég végezheti, amely legalább 51 százalékban állami vagy önkormányzati tulajdonban van.

445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

444/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékká vált gépjárművekről

443/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

442/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

E rendeletek szabályozzák a fenti hulladékok gyűjtését és kezelését, különös tekintettel a gyártók átvételi és feldolgozási kötelezettségére, valamint e kötelezettségének átruházásának feltételeire.

440/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről

A hulladék termelője, birtokosa, szállítója, közvetítője, kereskedője és kezelője telephelyenként és hulladéktípusonként a tevékenysége során képződő, mástól átvett, másnak átadott vagy általa kezelt hulladékról nyilvántartást vezet. A rendelet szabályozza a nyilvántartásban rögzítendő adatokat nem veszélyes és veszélyes hulladékok esetére. A termelő a nem veszélyes hulladékról évente (március 1-jéig), a veszélyes hulladékokról negyedévente köteles adatokat szolgáltatni.

439/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről

A hulladékgazdálkodási tevékenységek (szállítás, közvetítés, kereskedelem, kezelés) végzéséhez a környezetvédelmi hatóság engedélye szükséges, a rendelet szabályozza az engedélyezés feltételeit és folyamatát.

438/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenységéről és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről

A rendelet a települési hulladék gyűjtésére (ideértve a vegyes és a szelektív gyűjtést), szállítására és kezelésére vonatkozó szabályokat határozza meg.

145/2012. (XII. 27.) VM rendelet a hulladék olajjal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységek részletes szabályairól

A rendelet a hulladék olaj hasznosításának és ártalmatlanításának szabályait rögzíti.

Klímavédelem

2012. évi CCXVII. törvény az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről

A törvény az EU emissziókereskedelmi rendszerének harmadik kereskedési időszakára (2013–2020) vonatkozó szabályozást

ülteti át a hazai jogrendbe. A második időszakhoz képest számos változás történik. Új üvegházhatású gázok és szektorok kerülnek bevonásra az EU ETS rendszerének hatálya alá (pl. ammónia- és alumíniumgyártás, dinitrogén-oxid- és PFC-kibocsátások). A kibocsátási egységek összmenyisége fokozatosan csökken, és a mennyiség meghatározását illetően csökken a tagországok hatásköre. A kibocsátási egységek növekvő része térítés ellenében (árverésen) kerül kiosztásra. A törvény tartalmazza a légi közlekedési kibocsátási egységekkel kapcsolatos szabályokat is.

410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól

A rendelet a kibocsátási egységek kiosztásával, nyilvántartásával és elszámolásával kapcsolatos részletes szabályokat fekteti le.

Vegyianyagok

329/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a mosó- és tisztítószer forgalomba hozatalának feltételeiről és az ellenőrzés rendjéről

A rendelet kijelöli a mosó- és tisztítószerekkel kapcsolatos 648/2004/EK európai uniós rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtásában, ellenőrzésében illetékes hazai hatóságok szerveket.

374/2012. (XII. 18.) Korm. rendelet egyes veszélyes anyagok elektromos és elektronikus berendezésekben való alkalmazásának korlátozásáról

A rendelet határértékeket állapít meg az elektromos és elektronikus berendezések veszélyesanyag-tartalmát illetően, a következő anyagokra vonatkozóan: ólom, higany, kadmium, hat vegyértékű króm, polibromozott bifenilek, polibromozott difenil-éterek.

144/2012. (XII. 27.) VM rendelet a PCB, valamint a PCB-t tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól

A 0,05 tömegszázaléknál nagyobb koncentrációban PCB-t tartalmazó berende-

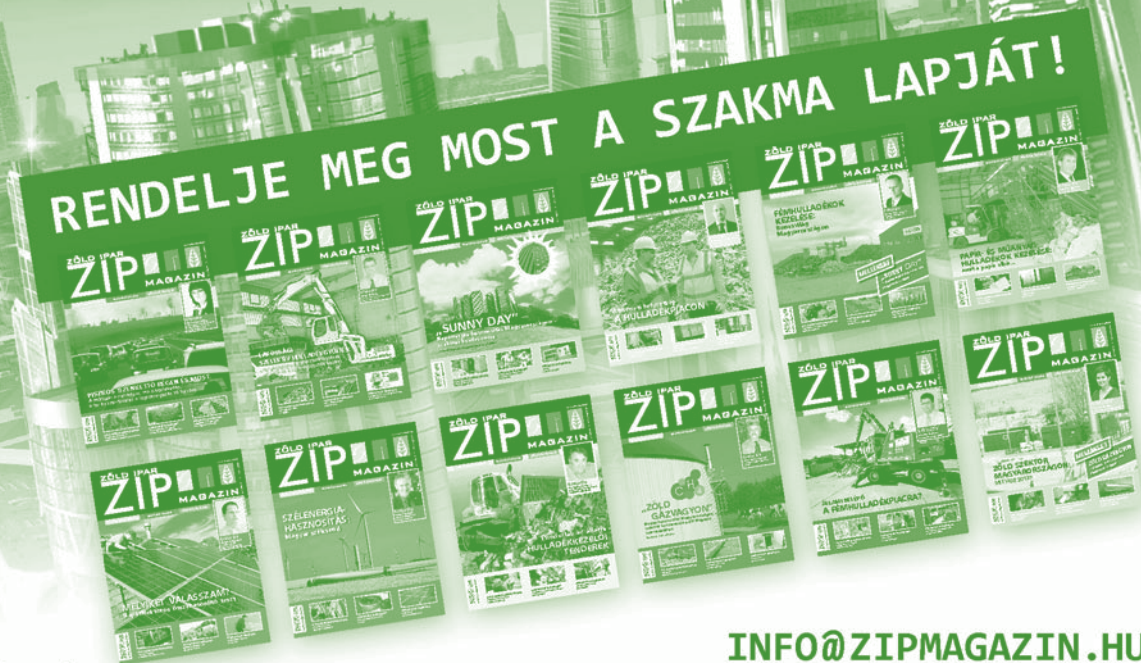
zéseket a tulajdonos vagy az üzemeltető megtisztítja, és azokat ártalmatlanítja. A rendelet szabályozza a megtisztítás és ártalmatlanítás módját. A tulajdonosnak vagy az üzemeltetőnek a PCB-t tartalmazó berendezésről nyilvántartást kell vezetnie.

Módosított jogszabályok

Módosító rendelkezés	Módosított rendelkezés
320/2012. (XI. 14.) Korm. rendelet	389/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a megújuló energiaforrásból vagy hulladékból nyert energiával termelt villamos energia, valamint a kapcsoltan termelt villamos energia kötelező átvételéről és átvételi áráról
318/2012. (XI. 13.) Korm. rendelet	343/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet a fenntartható bioüzemanyag-termelés követelményeiről és igazolásáról szóló módosításáról
400/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet	147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról

A JÖVŐ A MIÉNK!

RENDELJE MEG MOST A SZAKMA LAPJÁT!

MERIDA PRESS KFT.

1114 Budapest, Ulászló u. 38. I. em. 4.

Tel./fax: +36-1-252-6397

INFO@ZIPMAGAZIN.HU**WWW.ZIPMAGAZIN.HU**

A VILÁG VEZETŐ INNOVATÍV TANÚSÍTÓ SZERVEZETE A KÖRNYEZETVÉDELEMBEN IS!

**MUTASSA MEG
A FENNTARTHATÓ TERMELÉS ÉS
AZ ENERGIAHATÉKONYSÁG NÖVELÉSE
MELLETTI ELKÖTELEZETTSÉGÉT AZ ISO 50001
ENERGIAIRÁNYÍTÁSI SZABVÁNY SEGÍTSÉGÉVEL!**

AZ SGS A VILÁG VEZETŐ MINŐSÉGELLENŐRZŐ, VIZSGÁLÓ ÉS TANÚSÍTÓ VÁLLALATA

SGS HUNGÁRIA KFT.

1124 Budapest, Sirály u. 4.

☎ 061 309 3341

☎ 061 309 3333

✉ info.hu@sgs.com

www.hu.sgs.com

WHEN YOU NEED TO BE SURE

SGS

2013. június 5., szerda
Kinnarps Irodaház | XIII. ker., Váci út 92.

 Zöld Iroda NAP

Mivel várunk?

- Zöld termékek és szolgáltatások börséje
- Szakmai workshopok
- A Zöld Iroda Verseny ünnepélyes díjátadója
- Kerekasztal-beszélgetés a díjazottakkal

Lépj a zöldülés útjára!